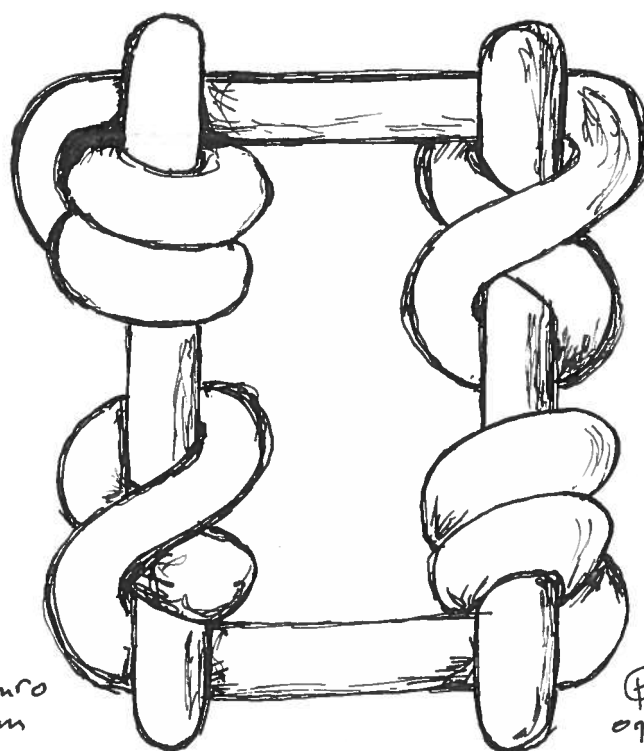

No.11 April 1998

Het Knoope

Knauwertje

Van De Redactie

"Hoe heb je dan toch dat touw vastgemaakt, ik kan waarachtig dien knoop niet meer los krijgen" of "nu heb ik er nog wel een zoo stevigen knoop in gelegd en toch is dat ding weer losgeraakt!" Wie heeft er nooit eens zulk een verzuchting geslaakt? Maar hoe doet de varens gast het dan toch, zoo eenvoudig, met een paar handgrepen heeft hij zijn knoop of steek klaar en, wat wonderlijk schijnt, zijn knoop of steek laat niet los, hoe hard er ook aan getrokken wordt en is toch ook weer met een paar simpele handgrepen ontknoot! Dat is nu een van de zeemansgeheimen!

B. Th. Brondgeest, 1927.

Tijdens de Brexpo waren een paar fanatieke knopenleggers op het wonderbaarlijke idee gekomen om in April de feestelijke afsluiting van de jaarlijkse Klaas Knop Fonds examens bij te wonen. Hoe het examengebeuren op Terschelling afloopt kunnen we niet weten, maar in gesprekken met Gerard Ruyg van het KKF bleek dat knopenleggers van harte welkom zijn op de zaterdagmiddag bijeenkomst van het weekend vóór pasen. Zelf was ik van plan om te gaan. Ineke de Kok heeft zichzelf opgeofferd als kontaktpersoon. Mocht je mee naar Terschelling willen tijdens het weekend van 4-5 april bel haar dan even op. Ze woont in Dordrecht en heeft het telefoonnummer: 078-6181086. De bedoeling is dat we op zaterdagmiddag de veerpont van 15.00 uit Harlingen nemen om na een vervaarlijke 2-uur durende zeereis voet op Terschelling te zetten. Het Klaas Knop Fonds heeft die avond knoopkurses. Dat wordt de laatste voor de examens. Die op 7 en 8 april plaatsvinden. Er zijn in dit nummer een paar pagina's met examenvragen. Test je kennis zou ik zo zeggen! Laat Ineke weten of je ook van plan bent aanwezig te zijn, dan valt er best wel wat te regelen qua vervoer enzo. Zo, hebben we dat ook weer aan de grote wilgen gehangen!

In dit nummer van KK hebben we wat met Japan. Er is een Obi knoop en een kimono knoop. In een volgend nummer zal ik de veel uitdagender Hakama Knoop geïllustreerd proberen te krijgen. Om nog even in het verre oosten te blijven. Het mandjes probleem waar Frans Masurel in november in Rotterdam aan kwam dragen is opgelost. Bij s'lands grootste kruidenier die op de kleintjes staat te letten kun je oosterse gerechten kopen van een zekere Lonny's (postbus 90360, 1006 BJ Amsterdam). Het bedrijf verpakt hun produkten in een echte Indonesische besek van bamboe. Dat is een rechthoekig mandje met los deksel van 12 bij 12 bij 6 cm gevlochten van bamboe. De opwarmgerechten kosten rond een tientje.

Op verzoek van Els Clement en de broertjes Troost is er vanaf dit nummer een kinder knoop pagina. Zoals bekend was er laatst een meisje loos die wou gaan varen maar een knoop nodig had. Daar gaat die pagina dus over. Mocht er een lezer zijn die ook graag kinderpagina's schrijft laat me dat dan even weten. Liefst in de vorm van een paar drukklare pagina's voor KK.

Rest er nog het welkomsvuurwerk voor Ivo Simons uit Antwerpen te ontsteken.....

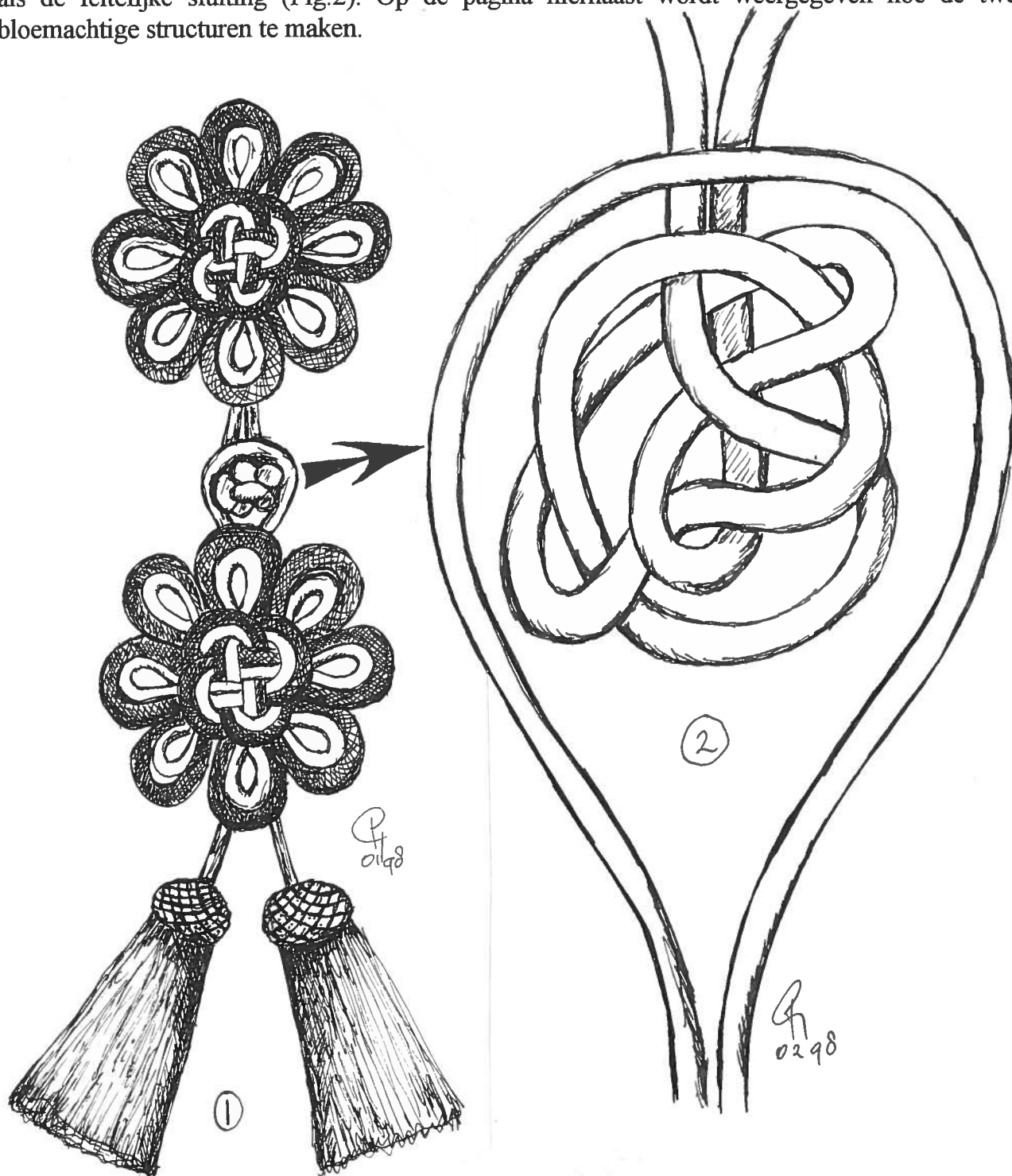
Nou, knoop ze!

Pieter.

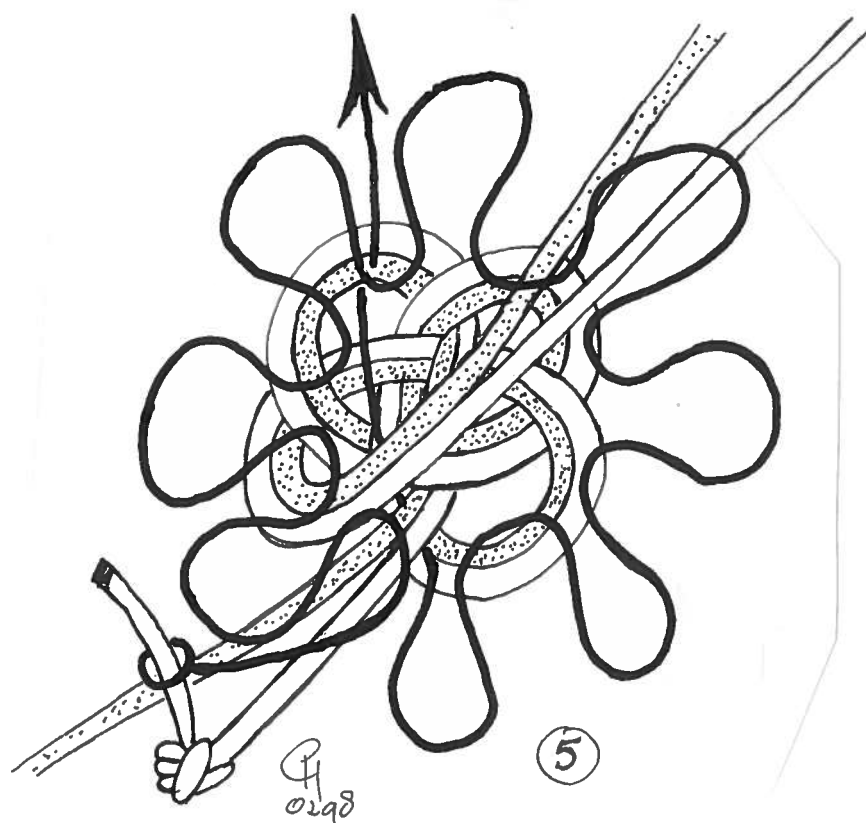
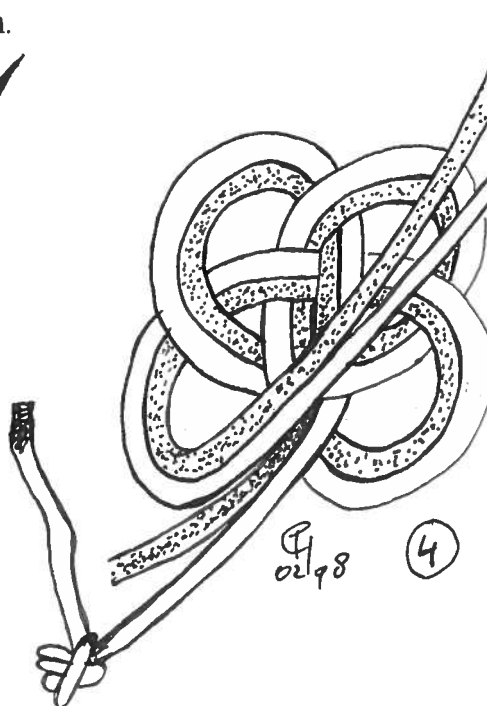
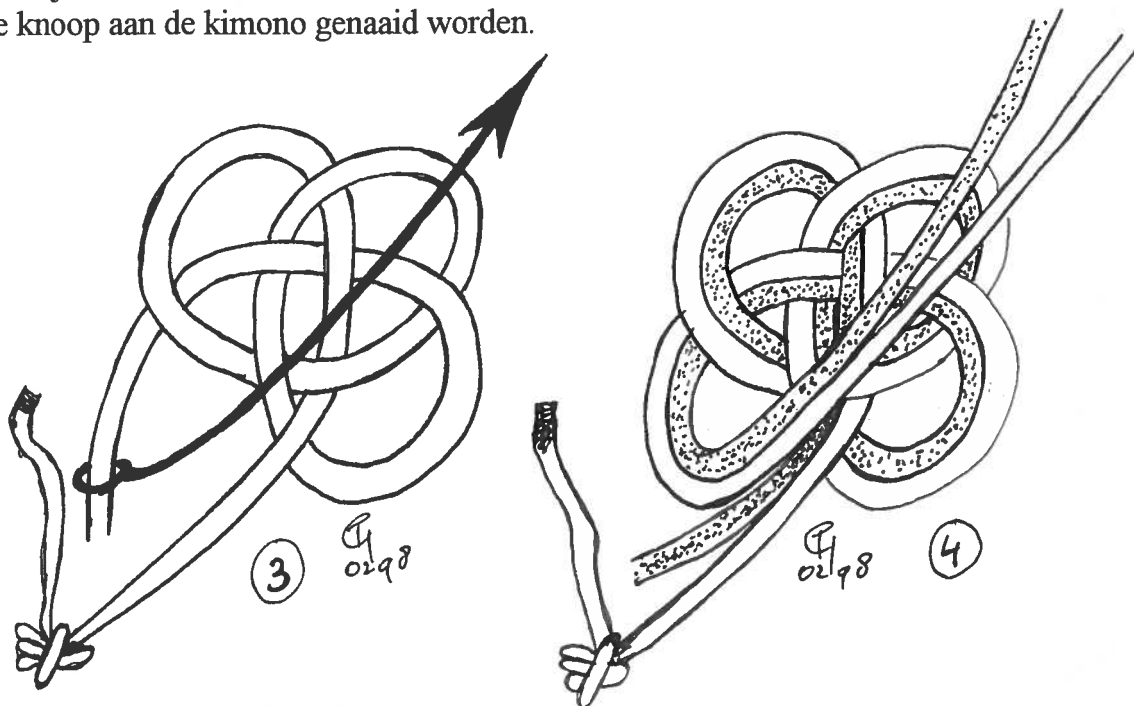
Een Kimono Knoopje

Geert en Anja Dijkhuis (Terneuzen)

In Tokyo vonden we in de Matsuya Department Store, een grote winkel die zich in kimono's gespecialiseerd heeft, onderstaande geknoopte constructie (Fig.1). Het wordt gebruikt om kimonos dicht te knopen. Het knoopje in het midden wordt door een lusje gevangen en fungeert als de feitelijke sluiting (Fig.2). Op de pagina hiernaast wordt weergegeven hoe de twee bloemachtige structuren te maken.

Men begint met een sluitknoopje op het midden van een koord en maakt vervolgens een Turkse Knoop van 3 parten en 4 bochten (Fig.3). Met een tweede streng verdubbelt men de Turkse Knoop (Fig.4). Daarna wordt aan de achterkant de bloem gemaakt door een aantal lussen te vormen met een van de koorden (Fig.5). Die lussen worden met het tweede koord verdubbeld. Uiteindelijk wordt aan de achterkant van de knoop alles door een naaisel bij elkaar gehouden en kan de knoop aan de kimono genaaid worden.

Over De Ethymologie Van De Geslachtsnaam Schieman

Adam Schieman (Vlissingen)

Pieter Schieman (Breskens)

Deze familienaam is ontstaan uit het mannelijke middelnederlandse zelfstandig naamwoord *schipman* (schip + man). Middelnederlands is de Nederlandse taal van de 12de tot op het eind van de 15de eeuw. Het Nederduits is het (vroeger) Nederlands, Noordduits, Saksisch. Zowel in het Middelnederlands als in het Middelnederduits vindt men de vormen *schipman* (*scibman*), die veranderen in *schimman* (*schymman*, *scymman*). De betekenis blijft onveranderd. Een aanwijzing hiervoor treft men aan in *Etymologirum teutonica linguae* van Kiliaan uit 1599. Kiliaan was een Zuidnederlandse taalgeleerde, die sinds 1558 voornamelijk als corrector werkzaam was bij de drukkerij van Plantijn in Antwerpen. In het genoemde woordenboek gaf hij een beschrijving van de woordenschat van zijn eigen (Brabantse) taal, maar vermeldde ook vele toen al verouderde woorden. Evenals woorden uit andere gewesten, die als Vlaams, Hollands, Fries, Saksisch, enz. gekarakteriseerd worden. Er staat:

<i>schipman</i>	= <i>nauta, navira</i> (schipper, zeeman)
<i>schimman</i>	= <i>proreta; qui in prora tutelae navis praefidet</i>
<i>proreta</i>	= <i>boatsman op de voorsteven</i>

Een andere vergelijking kun je maken met:

schipmeese → *schimmese* (*scim-*, *meese*), *schijnmese*.

Dit was de benaming van een bepaalde wijze van verpakking van sommige handelswaren, vooral (of uitsluitend) huiden en vellen.

1 *schipmeese* = 100 vachten of vellen.

"Schie" komt van de praeteritumstam van "scheiden". Het is onduidelijk wanneer *schimman* → *schieman* plaats vindt. Bij Kiliaan (1599) komt *schieman* nog niet voor. Bij de 17de eeuwse schrijver Bredero daarentegen wel.

Een opmerking bij *esquiman* en *schie*. In Aubin's *Dictionnaire de Marine* van 1702 staat:

Esquiman: C'est le nom qui les Hollandais donnent à l'officier Marinier qu'on appelle quartier-maitre. C'est celui qui a l'oeil particulièrement sur le service des pompes et qui est comme l'aide du Maitre et Contre-maitre d'un vaisseau; aussi se sert - on quelquefois du mot d'Esquiman pour dire second Contre-maitre.

De Contre-maitre= contra-meester = hoogbootsman. De *esquiman* is dus de hulp van deze persoon en wordt ook hoog-boots-mans-maat, of tweede bootmans, genoemd.

In de grote Franse woordenboeken van Robert en Larouse komt *esquiman* niet voor. Het is thans niet meer in gebruik. De zelfstandige naamwoorden *schipman*, *schimman* en *schiemman* evenmin.

In het Middelhoogduits vindt men *schifmann* en *schefmann*. In het Nieuwhoogduits (sinds Luther) vindt men *Schiemann*.

Verdere, aan het woord *schiemman* gerelateerde begrippen en uitdrukkingen zijn:

***Schieman* (schielui, schielieden, zeew.)**

Vroeger een onderofficier aan boord, met het opzicht over de tuigage van het voorschip belast; thans: matroos die schiemanswerk verricht.

***Schiemannen* (schiemande, heeft geschiemand)**

1. (zeew.) alg. term voor het verrichten van werkzaamheden aan touwwerk; Een schip van buiten schiemannen, opknappen;
2. (oneig.) bezig zijn; doen;
- 3 klaarspelen, opknappen; wij zullen dat wel schiemannen.

Schiemansgaren

Touw, geslagen van twee of drie draden geteerde hennep. M.n. van oude kabels afkomstig;

***Schiegast* (-en)**

Verouderd, uitkijker die op voorschip staat;

Schiemolen

vergelijk (schie-) wuit;

Schiewerk

Alle werk in verband met knopen, splitsen enz. van touwwerk en staaldraad aan boord van schepen;

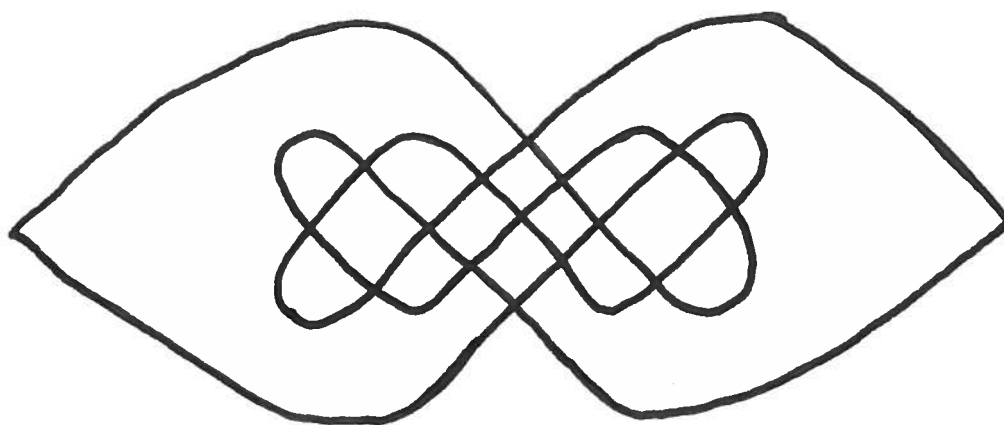
Schiewiel

Schiewuit

Haspel, garenwinder voor het schiemansgaren.

Schie

Spie, wig of keg;

De structuur verborgen in een Keltische Tatoeage
[<http://www.sonic.net/~doris/>]

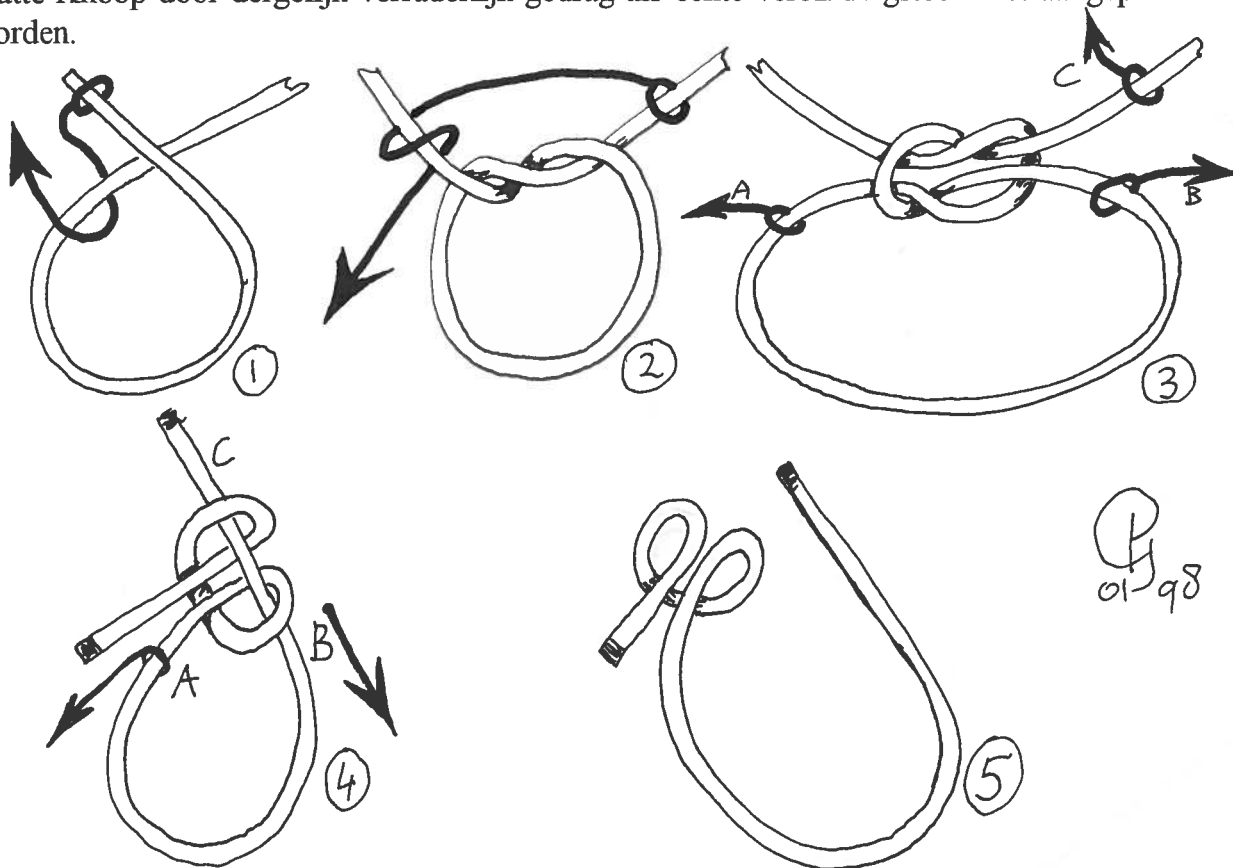
De Kinder Knoop Pagina

*Daar was laast een meisje loos,
die wou gaan varen, die wou gaan varen.
Zij moest klimmen in de mast.
Maahaaken de zeilen met touwtjes vast.*

Bovenstaand stukje stamt uit een bekend zeemansliedje. Maar kun jij je voorstellen hoe dat meisje boven in die mast de zeiltjes moest vastbinden? Staat ze daar met haar wapperende lokken in een zware storm boven op zo'n dwarsra te midden van die wild klapperende zeilen. Terwijl onder haar de grijze rollers van de oceaan breken. In haar ene hand die touwtjes. Haar andere hand houdt angstvallig de ra vast om niet naar beneden, of in zee, te kieperen. Vraagje: welke knoop zou dat meisje gebruikt hebben?

Vermoedelijk is dat de Platte Knoop geweest. Dat is namelijk een erg handig, maar niet erg betrouwbaar, verbindingsteekje om twee einden aan elkaar te bevestigen. Beide kwaliteiten zorgen ervoor dat op tegenwoordige zeiljachtjes de knoop nog steeds gebruikt wordt om opgerolde zeilen met zeilbanden vast te binden. Hij wordt ook gebruikt om gereefde zeilen een beetje rond de giek bijeen te houden. Maar hoe die knoop te maken en dan weer los te krijgen?

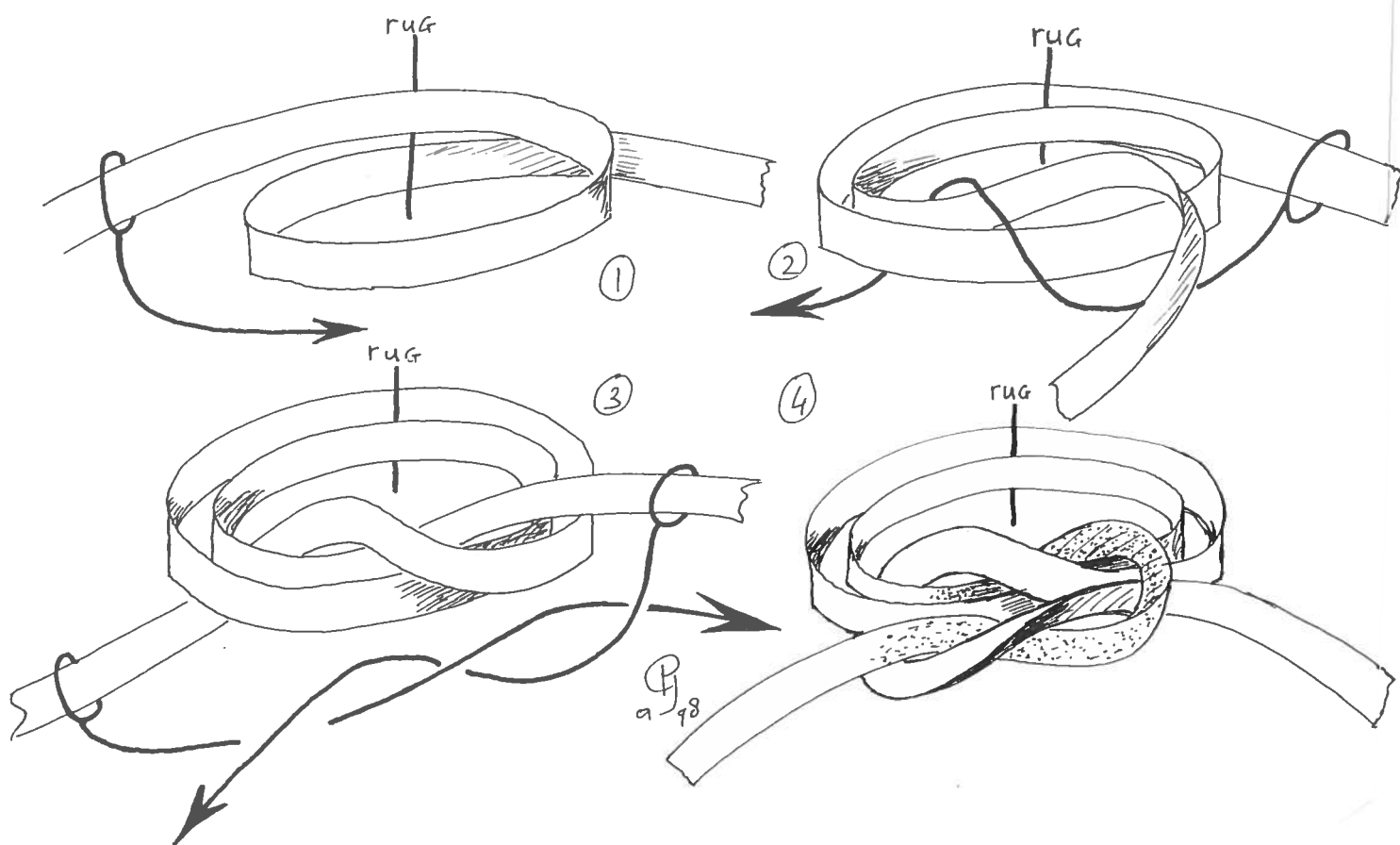
In Fig.1 zie je hoe te beginnen. In Fig.2 is de knoop half klaar. In Fig.3 kun je zien hoe de knoop eruit ziet als ie klaar is. Trek aan A en B om de knoop te spannen. Als je het ding los wil maken moet je B en C uit Fig.3 van elkaar weg trekken. Daardoor kapseizt de Platte Knoop en krijg je een soort Leeuwerikskop Knoop die heel makkelijk van je touw afglijdt. Je snapt wel dat de Platte Knoop door dergelijk verraderlijk gedrag als echte verbindingsteek niet aangeprezen kan worden.

De Obi Knoop

Er is in Japan een hoop traditioneel geknoop. Vooral in de wereld van de *bushido*. Letterlijk vertaald *the way of the warrior*, met andere woorden zoiets als wapenkunde. Een van de flauwste knoopjes betreft de manier waarop de *obi* gebonden moet worden. De *obi* is de band die rond een pak (*gi*) zit. Judo- en karate-banden zijn vrij hard omdat zo'n band uit vele lagen hard op elkaar gestikt katoen bestaat. Niet alleen vergt etiquette dat de band netjes gedragen wordt, maar ook om tijdens het vallen rug-blessures te voorkomen wordt de band op een speciale manier rond het middel gebonden.

Middel de band en houdt dat midden voor je buik (Fig.1). Neem een slag om je middel en leg op je rug de dubbele laag van de band netjes op elkaar (Fig.2). Neem aan de voorkant een enkele slag om beide lagen van de band heen (Fig.3). Maak de knoop af als zijnde een Platte Knoop (Fig.4).

Klaas Knop Examen Eisen

Cursus Splitsen en Knopen van het
 Klaas Knop Fonds te
 Terschelling.

Takelingen

gewone takeling
 genaaide takeling
 kruistakeling
 pijpedop
 spaanse takeling
 hondepunt

Plattingen

boere platting
 franse platting
 halfronde platting
 ronde platting
 vierkante platting
 kruisplatting

Splitsen in touw (3 strengs)

oogsplits
 weeflijnsplits
 korte splits
 lange splits
 grommer
 kettingsplits

Splitsen in tauw (4 strengs)

oogsplits
 lange splits

Knopen

halve schildknoop
 hele schildknoop
 halve sjouwerman
 hele sjouwerman
 diamantknoop
 volle valreepsknoop
 kettingknoop
 turkse knoop
 engelse staande wantknoop
 hollandse staande wantknoop

Matten

geslagen mat
 engelse mat

Bindfels

enkel bindfel
 dubbel bindfel

Splitsen in staaldraad

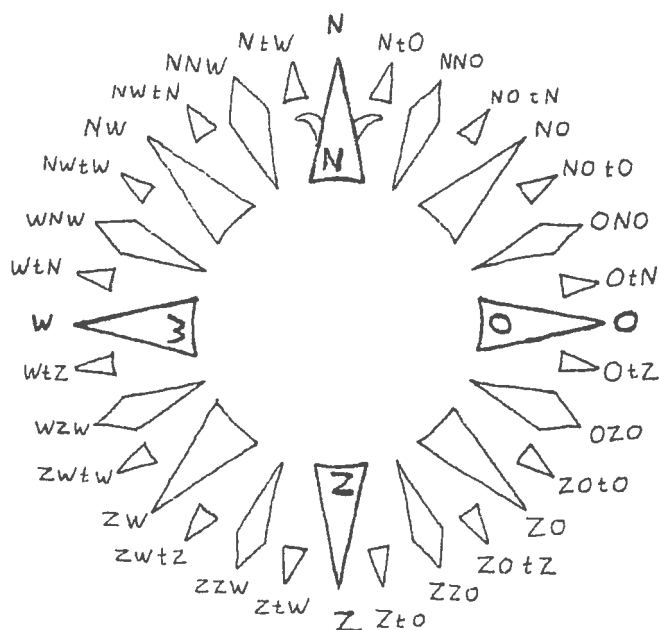
oogsplits
 grommer

Zeilnaaien

platte naad, zoom, mot met leuver
 lijktouw aanzetten
 gaatjes repareren en visgraat

Praktijk

talies inscheren
 tros beleggen en opschieten
 steken (z.o.z.)

1. Noem enige soorten touwerk.
antw.: Hennep, manilla, sisal, cocos, vlastouw, katoen, nylon, polyester, polypropyleen en polyethyleen.
2. Welk touwerk wordt meestal geteerd?
antw.: Hennep, daar dit spoedig tengevolge van wind, weer en nattigheid vergaat.
3. Wat is sterker, hennep of manilla?
antw.: Hennep is sterker dan manilla.
4. Waarvoor gebruikt men geteerd hennep-touw ondermeer?
antw.: Voor staand tuig, voor weeflijnen, voor hieuwlijnen en voor lijken van zeilen en teneten.
5. Waar wordt ongeteerde hennep wel voor gebruikt?
antw.: Voor handloodlijnen en zware loodlijnen (Kabelslag).
6. Hoe is de kleur van hennep-touw?
antw.: De kleur is zilvergrijs.
7. Waar gebruikt men manillatouw meestal voor?
antw.: Voor sloepslopers, ladingstroppen en verhaaltrossen.
8. Hoe is de kleur van manilla?
antw.: De kleur is lichtgeel.
9. Wat is sterker, manilla of sisal?
antw.: Manilla is sterker.
10. Hoe is de kleur van sisal?
antw.: De kleur is witachtig.
11. Hoe is de kleur van cocostouw?
antw.: De kleur is bruin.
12. Waar wordt cocostouw van gemaakt?
antw.: Van de vezel der cocosnootbast.
13. Wat is sterker, manilla of cocostouw?
antw.: Manilla is sterker dan cocostouw.
14. Waar gebruikte men cocostouw veel voor?
antw.: Voor landvasten en b.v. voor rekkers op sleeptrossen.
15. Noem enige eigenschappen van cocostouw.
antw.: Cocostouw is licht, neemt niet spoedig water op en is rekbaar.
16. Waar wordt vlas wel voor gebruikt?
antw.: Vlas wordt wel gebruikt voor zeilgaren.
17. Waar wordt katoen wel voor gebruikt?
antw.: Voor loglijnen, lijnwerptoestellijnen en vlaggelijnen.
18. Noem enige manieren waarop trossen zijn geslagen.
antw.: Wantslag, kardeelslag en kabelslag.
19. Hoe maakt men wantslag?
antw.: Eerst worden de garens met zon tot kabelgarens geslagen. Dan worden enige kabelgarens tegen zon tot strengen geslagen. Daarna worden drie of vier strengen met zon tot trossen geslagen.
20. Wat is kardeelslag?
antw.: Kardeelslag is vierstrengs wantslag met in het midden een lichte streng of zogenaamd hart.
21. Hoe maakt men kabelslag?
antw.: Kabelslag verkrijgt men door drie wantslagtrossen tegen zon ineens te slaan.
22. Wat verstaat men onder dikte van touwerk?
antw.: Hieronder verstaat men de omtrek in Eng. duimen of in cm.
23. Welke soorten garens kent men?
antw.: Kabelgarens, zeilgaren, schiemansgaren, machinegaren, takelgaren, huizing, marlijn.
24. Welke soorten lijnen komen voor?
antw.: Stiklijn, weeflijn, vislijn, makreellijn, vlaggelijn, loglijn.
25. Hoe is de verdeling der lijnen naar het aantal garens?
antw.: Men heeft 6, 9, 12, 15, 18, 21 en 27 garens lijnen.
26. Welke lengte heeft een volle tros of schijf touwerk?
antw.: De lengte van een volle tros is 120 vadem.
27. Hoe noemt men de ronde opening in de schijf?
antw.: Dit noemt men een kous.
28. Wat rekt meer, lang of krap geslagen touw?
antw.: Krap geslagen touw rekt meer, doch kinkt ook meer.

29. Hoe wordt een wantslagtros en hoe een kabelslagtros opgeschoten?
antw.: Een wantslagtros rechtsom, een kabelslagtros linksom
30. Waarvoor gebruikt men takelings?
antw.: Takelings gebruikt men tegen uitrafelen der uiteinden van touwwerk of staaldraad; kunstvezeltouw wordt afgesmolten.
31. Waarvoor gebruikt men plattings en matten?
antw.: Deze gebruikt men tegen schavieling, voornamelijk van het lopende tuig over het staande tuig.
32. Waarvoor dient de korte splits en de lange splits?
antw.: Deze dienen om twee einden touw of staaldraad te verbinden.
33. Wat is het voordeel van een lange splits boven een korte?
antw.: Het voordeel is dat een lange splits geen verdikking heeft en daardoor over haar geheel gemakkelijk over de schijf van een blok kan lopen.
34. Waarom wordt een weeflijnsplits zó gesplitst dat de tampen aan de onderkant van de splits uitkomen?
antw.: Dit met het doel tegen inwateren.
35. Wat is het nut van een kettingsplits?
antw.: Het nut is, dat ketting en splits over haar geheel over de schijf van een blok kunnen lopen.
36. Waarvoor gebruikt men ondermeer de grommer?
antw.: Voor het stropen van blokken, er wordt meestal een kous bij ingebindseld.
37. Welke knoop noemt men wel de grondlegger van de verschillende knopen?
antw.: De halve Schildknoop.
38. Waarvoor dienen de meeste knopen?
antw.: Meestal om iets af te stoppen en ook veel voor fancywerk.
39. Waarvoor dient de mot?
antw.: De mot wordt in het zeil gebracht ter bevestiging van hals, schoothoek of nok aan giek of gaffel en gebruikt bij het reven.
40. Waarvoor gebruikt men een bindsel?
antw.: Bij het opelkaar bindselen van twee einden touw, bij het inbindselen van een blokstrop en bij het bindselen van want, hetwelk op tamp staat.
41. Waarvoor gebruikt men de marlssteek?
antw.: Om zeilen aan giek en gaffel te bevestigen. Verder voor marlen en vroeger om kooien dicht te rijgen(Kon.Marine).
42. Waarvoor gebruikt men de platte knoop?
antw.: Om twee einden touw van gelijke dikte op elkaar te steken, mits er niet te veel kracht op wordt verwacht.
43. Waarvoor gebruikt men de hielingsteek?
antw.: Om 2 zwaardere trossen op elkaar te steken (hielen).
44. Waarvoor gebruikt men de schootsteek?
antw.: C.a. voor de verbindingen van vlaggen onderling en/of met de vāaggelijnen. Bij kunstvezeltouw wordt ter meerdere zekerheid de dubbele schootsteek aanbevolen.
45. Waarvoor gebruikt men een mastwerp? (niet mastworp)
antw.: Om een eind vast te zetten op rondhout, zaling, tros en paal. Ook voor bevestiging weeflijnen aan middelste hoofdtouwen.
46. Waarvoor wordt de mastwerp met voorslag gebruikt?
antw.: Om het opschuiven in de richting van het rondhout, na het gebruik van kracht, te beletten.
47. Waarvoor worden timmersteek en muilslag in combinatie gebruikt?
antw.: Om rondhouten, masten en palen rechtstandig op te hijsen.
48. Waarvoor wordt de werpanker-(roering)steek gebruikt?
antw.: Om een tros op de roering van een anker te steken.
49. Waarvoor dient een boeireepsteek?
antw.: Om een boeireep op het kruis van een anker te steken.
(Reep moet sterk genoeg zijn voor lichten/uitbreken van het anker.

Dit zijn enkele vragen die gesteld worden op het examen Splitsen en Knopen van het "Klaas Knop Fonds"

Cargo Courant

26 september 1997

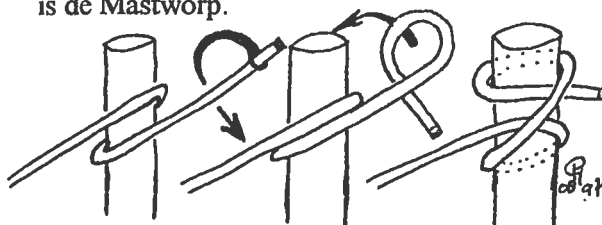
1997 Nr. 39

Met Cargo aan de Knoop

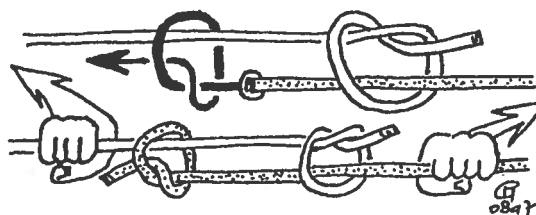
In de voorgaande edities van de *Cargo Courant* hebben we culinaire, toeristische en vakinhoudelijke staaltjes gezien. Laat ik er in deze kolom een pragmatische draai aan geven door aan het boeket van onderwerpen knopen toe te voegen. Knopen!? Ja, knopen zoals in koord en touw. Het onderwerp is verrassend veel groter dan de meeste mensen denken. Het gebied waarin knopen van belang zijn spreidt zich uit van een wetenschappelijke interesse, zoals in de moleculaire biologie, quantum fysika en zelfs de theoretische psychologie, tot aan de meer traditionele knopen en splitsen die gebruikt worden door vissers, alpinisten, reddingsvolk en pleziervaarders. De lijst is te lang voor de *Cargo Courant*! En dan spreken we enkel nog maar over het heden. Het onderwerp is niet beperkt in de tijd. Er bestaan schattingen dat het fenomeen knoop, als rudimentair-technisch objekt, wellicht al zo oud is als de mensheid. En mocht dat niet genoeg zijn, dan zijn er bacteriën, dna-strengen, vissen en zelfs vogels die knopen leggen!

En wat voor handig knoopje kun je laten zien? Er is geen enkele knoop die zo multifunctioneel is dat die overal voor gebruikt kan worden. Je moet namelijk onderscheid maken tussen de verschillende functionaliteiten, dat wil zeggen de uiteenlopende doeleinden waar je een knoop of steek voor wilt gebruiken. Er zijn grofweg drie toepassingsgebieden waarin de meest voorkomende geknoopte kronkels vallen. Er zijn **verankeringssteken** om een touw aan een ander (solide) objekt te verankeren, **verbindingsteken** om een touw met een ander touw te verbinden en, als laatste kategorie zijn er **oogsteken** om een lus aan het eind (of in het midden) van een touw te maken.

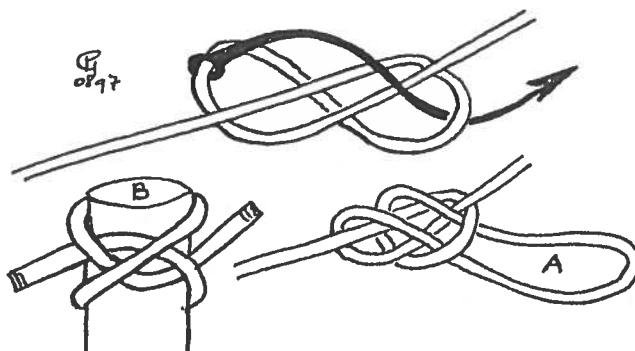
De klassieke verankeringssteek om een touw over een bolder te gooien en dan vast te krijgen is de Mastworp.

Lijnen op elkaar zetten kan met de Twee Zoeteliefjes. Een fraai symmetrisch dingetje.

Van de Oogsteken is er de Algonquin Paalsteek. Maak de twee lussen zoals hieronder is weergegeven. Neem de ene lus door de andere en trek het ding voorzichtig in fatsoen (A). Gooi je beide lussen over een bolder (B), dan heb je de fel beknijpende Konstriktorknoop.

Als je meer over knopen wilt weten kan ik je de site <http://www.earlham.edu/suber/knotlink.htm> aanbevelen. Veel plezier, en raak maar niet verstrikt in een of andere Chinese Woelingsteek. À propos: bij Cargo zijn we goed in het ontknopen van problemen!

Een Vliegensvlugge Exploderende Verankeringssteek Tom Hall (Bastrop/USA)

In KK9 stonden een paar explorende verankeringssteken door Peter Suber. In het vorig jaar uitgekomen december nummer van *Western Horseman*, stond het artikel "Tie-In Hitch for a Pack String" [blz. 200]. Daarin vertelt Mike Laughlin over het gebruik van onderstaande knoop door een zekere Art Hedin om paarden aan elkaar te verbinden (Fig. 1).

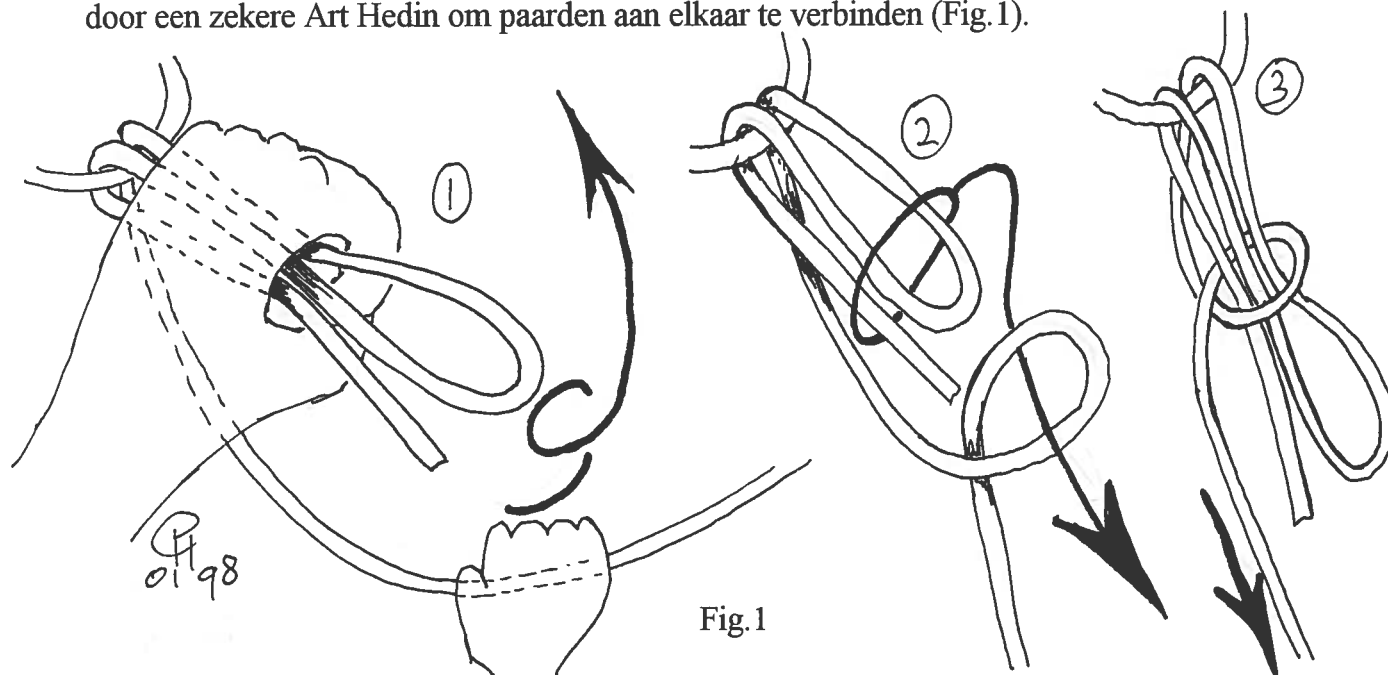

Fig. 1

De steek lijkt veel op Peter Suber's knoop #1; een Mastworp die in een bocht bijt. Alleen is er ditmaal een Halve Steek gebruikt in plaats van een Mastworp. Ik denk dat een Mastworp een betere keuze is dan de Halve Steek, maar ik vind de manier waarop het werkende part door de knoop heen geslipt is een leuke innovatie. Je zou een betere exploderende knoop krijgen door de werkende part door de Mastworp heen te slippen zoals in Fig. 2 aangegeven.

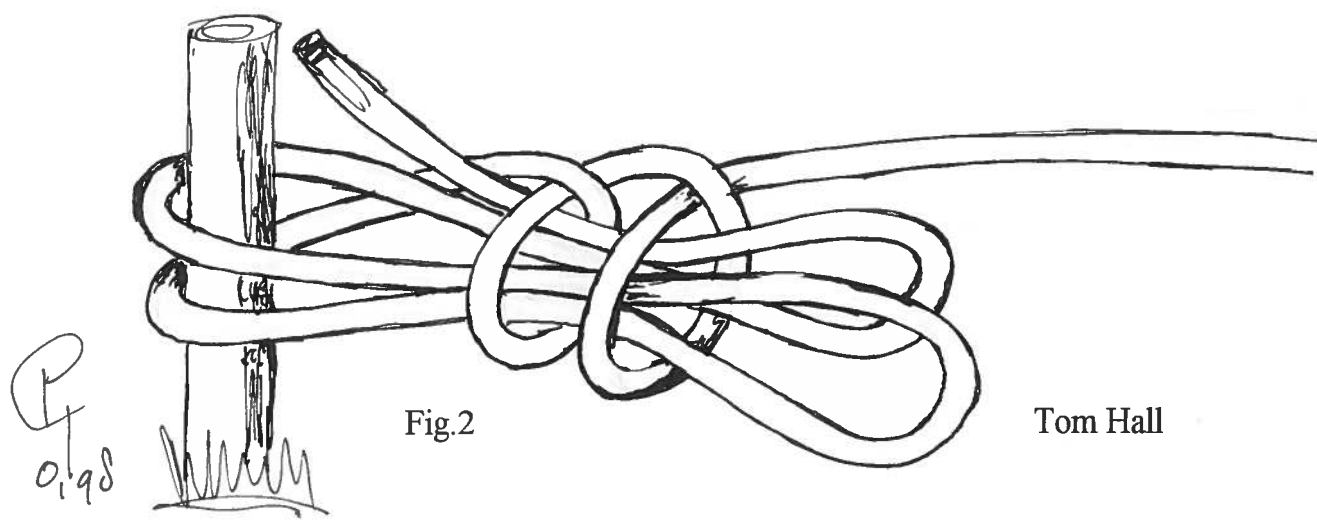

Fig. 2

Tom Hall

Touwwerk

Jan Hoefnagel (Dordrecht)

Het maken van touw vergt vezels. De vezels die gebruikt worden vallen in twee grote categorieën uiteen: vezels die uit de natuur gewonnen worden, de zogenaamde natuurlijke vezels en die door de mens geproduceerd worden, de zogenaamde synthetische vezels.

Natuurlijke grondstoffen voor de touwfabricatie.

De mens heeft door de eeuwen heen allerlei soorten natuurlijke vezels gebruikt om touw te maken. Voor grootschalige touwproductie zijn hoofdzakelijk plantaardige vezels gebruikt. Hieronder worden een aantal van dergelijke vezels beschreven.

Hennep: Dit zijn de vezels van de hennepplant, welke ook het hennepzaad levert voor een eetbare olie. De vezels zijn afkomstig uit een gebied dat zich strekt over Rusland, Hongarije, Italië en het voormalige Jugoslavië. De V.S is echter ook een grote producent van hennepvezels. De plant kwam vroeger ook veel voor in Nederland. Hij is door de Romeinen in de lage landen geïntroduceerd. De vezellengte bedraagt slechts 40 cm en is licht grijs van kleur. De vezels zijn niet waterbestendig, maar wel sterk. Hennepouw is niet bestemd om over schijven te lopen. Het wordt vaak geteerd waardoor het minder rotgevoelig wordt, maar tevens minder sterk. Ongeteerd hennepouw wordt veel gebruikt voor de harten in staaldraden, de z.g kernen. Geteerd vond het gebruik bij zeilj kentouwen, weeflijnen en werplijnen.

Sisal: Dit zijn de vezels van een agave plant, een cactussoort met lange puntige bladen. De plant komt voor in Mexico, Oost-Africa en Indonesië. Hoofdzakelijk op woestijnachtige gronden. De zaden zijn eetbaar. De vezels zijn langer dan die van hennep en wel zo'n 50-140cm. Ze zijn hard, stug en wit van kleur. De kwaliteit van de vezels lijdt sterk onder afwisselend nat en droog worden. Ze zijn zeer rekbaar waardoor de garens spoedig breken of stuk springen. Nat sisal is ongeschikt als stropentouw, want het wordt stug. Dankzij de lage prijs wordt het vaak in geteerde vorm gebruikt als vervanging voor het duurdere hennepouw.

Cocos: Dit zijn vezels van de bast van cocosnoten. Ze groeien aan een veel voorkomende palm in tropische gebieden en zijn de cocosolieleverant voor de zeepfabricatie. Ook de lekkere cocoskoeken vinden gretig aftrek. De vezels zijn kort en vettig, waardoor ze drijven. Ze hebben een grote rek en de kleur is glanzend bruin. Het cocoustouw is zeer waterbestendig en werd daardoor veel bij de marine gebruikt als rekker bij het slepen, voor het afmeren of als stootwillen op boten. Het raakte in onbruik door de opkomst van kunstvezels. Het is bovendien niet erg vriendelijk voor de handen.

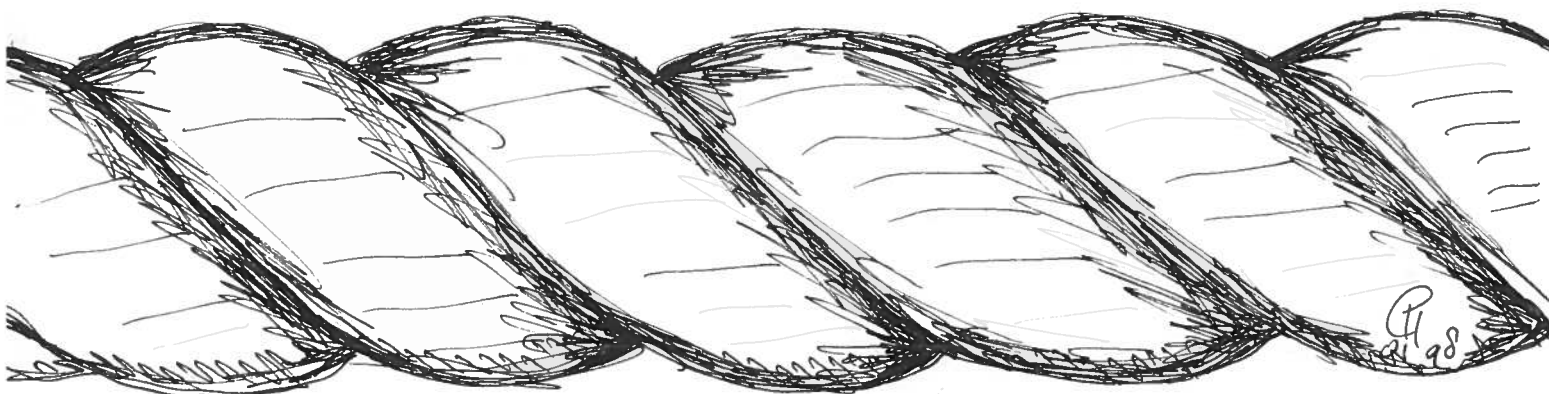
Manilla: Dit zijn de vezels van de abaca bladeren, een wilde bananenplant. De abaca is geen boom of struik maar een heuse plant. De abaca vruchten zijn beduidend kleiner dan diegene die we hier op de markt zien, maar ze zijn even goed eetbaar. De abaca is een veel voorkomende plant op de Filipijnen, India en Sumatra. De vezels hebben een lengte van 60-340 cm. Ze zijn licht en geelglanzend van kleur, buigzaam, glad en vettig. Daardoor zijn ze beter bestand tegen vocht. De vezel is iets minder sterk dan hennep. De kwaliteit van de vezels loopt sterk uiteen.

Dat komt door verschillende factoren: b.v het eiland waar de planten groeien, het weer en het deel van de stam waarvan zij afkomstig zijn. Ook maakt het verschil uit of ze met de hand of machinaal geoogst zijn. De praktijk wijst uit dat manillavezels het best tot hun recht komen in de vervaardiging van stropentouw, lopend touwwerk aan boord en verhaaltrossen. Alleen voor speciale doeleinden wordt het geteerd met name in de visserij. De vezels houden zeer slecht teer vast omdat ze te glad zijn. De wereldvraag naar manilla is groot door het veelvuldige gebruik. Daar de Philipijnen welhaast de enige producent is, wordt het produkt schaars en dus duur

Vlas: Vroeger veel verbouwd in Nederland, maar daar de bewerking erg arbeidsintensief is, is vlastouw duur en dus langzamerhand verdwenen. Het vlas ondergaat een rottingsproces om de vezels vrij te maken. Vlasvezels zijn ongeveer 40-50 cm, maar de kwaliteit is slecht en ongeschikt voor gebruik in de haven en scheepvaart. Het wordt wel veel gebruikt voor schiemansgarens en voor ouderwets linnen. De kleur is zilvergrijs en glanzend. Soms wordt het geteerd voor hand benaaiingen van leerwerk, zoals b.v schoenen. Het wordt ook gebruikt bij het breeuwen; een uitstervend vak waarbij plantaardige vezels tussen de planken van houten schepen wordt geslagen om de romp beter waterdicht te houden.

Katoen: Dit touw wordt gemaakt van de vezels van de katoen plant. Om precieser te zijn gebruikt men de vruchten waarin de zaden ingepakt liggen in een vezelige massa, welke bij het opengaan er uit welt. Winningsgebieden zijn de vochtige en warme streken in Rusland, VS, India, Pakistan en Brazilië. Katoen heeft een erg korte vezel, maar zeer samenhangend. De vezel kan pas gebruikt worden nadat de oliehoudende zaden er uit gehaald zijn. Het katoentouw is wit en sterk. Het vindt veelvuldig toepassing als vlaggenlijn, in schiettoestellen en als loglijn. Het is sterker dan vlas en is bestand tegen schavielen. Daardoor wordt het geschikt voor lopend touwwerk. Het is erg elastisch en ligt makkelijk in de hand. Katoentouw wordt veelal in gevlochten vorm aangetroffen, maar wordt ook wel geslagen. Natte katoenen lijnen zijn moeilijk te ontknopen.

Hier volgen enige natuurlijke vezels welke sedert de laatste 10.000 jaar door de mens in de touwproductie zijn gebruikt: haar, leder, dierlijke pezen, zenuwen en darmen. Bast van o.a. de linde, moerbeï, larix, olm en wilg. Hiervoor werd meestal de taaie binnenbast gebruikt na geweekt en in reepjes gescheurd te zijn. Wortels werden plat gebeukt om vezels te verkrijgen. Dan zijn er tevens vezels te verkrijgen uit: alle soorten gras, zeggras, biezen, varens en diverse klimplanten, zoals lianen.

Synthetische grondstoffen voor de touwfabricatie

Kunstvezels zijn de dood geworden van de eens bloeiende touwindustrie. Ze hebben de wereld in korte tijd veroverd. Niet alleen zijn ze sterker en homogener van aard in vergelijking met natuurlijke vezels, maar ze zijn ook beter bestand tegen klimaat invloeden. Ze hebben echter ook enige minpunten. Wrijving in het algemeen verhardt het touw. Hoge wrijving doet het materiaal soms zelfs smelten. In tegenstelling tot natuurlijke vezels waarschuwen kunstvezels niet wanneer hun breekpunt bereikt wordt. Menig ongeluk is gebeurd door de enorme terugslag die de rek van het materiaal kan geven. Er zijn vele soorten kunstvezels. De namen zijn als volgt:

Teryleen: Een zeer sterke vezel die tevens zeer slijtvast is. Eigenlijk ideaal voor landvasten maar ook voor permanent gebruik. Bestand tegen ultraviolet licht. Het verhardt als het nat wordt en zinkt in het water en wordt loodzwaar. Het is relatief duur touwwerk.

Polypropyleen (split fibre): De vezel van deze touwsoort begint zijn leven op de touwslagmachine als dun lint dat enigzins op raffia lijkt. Tijdens het inelkaar draaien splijt dit lint hetgeen soepel touw ten gevolge heeft. Deze touwsoort is goedkoop, heeft een glanzend voorkomen en is verkrijgbaar in vele kleuren. Het is niet erg slijtvast en ook niet erg bestendig tegen ultraviolette straling. Het is daarentegen het goedkoopste kunsttouw en is licht genoeg om op het water te blijven drijven.

Polypropyleen (monofilament): Deze vezel wordt gemaakt van homogene losse garens, waardoor een aantrekkelijke touwsoort ontstaat met een uniforme structuur. Deze touwsoort is voor algemeen gebruik zeer gewild. Voordelen zijn de prijs en het drijfvermogen. Nadelen zijn: weinig bestand tegen zonlicht, verbleken en relatief snelle slijtage bij intensief gebruik.

Polypropyleen (normaal geslagen) Deze touwsoort ziet er uit als sisal. Bezit een goede greep en vertoont goed slijtagegedrag. Het wordt in de scheepvaart en de industrie veelvuldig gebruikt voor hijsdoeleinden. In tegenstelling tot de andere polypropylenen heeft het een, tijdens de fabricage, ingebouwde weerstand tegen ultraviolet licht. Het materiaal blijft in het water drijven. Het is doch vrij duur en meestal wit van kleur. Er is ook een variant in de handel welke gefilibreerd is. Deze ziet er uit als hennep, met dezelfde kleur en zachtheid. Het heeft vele handelsnamen zoals bijvoorbeeld hempex en polytex. Het is de duurste polypropyleen touwsoort.

Waarschuwing. Alle polypropylenen hebben een laag smeltpunt hetgeen soms problemen kan veroorzaken. Zwaar afstoppen om een bolder of capstan kan smelten veroorzaken. Hard aantrekken van knopen kan een tros met zo'n 40% verzwakken. Als een knoop zich te hard aantrekt ontstaat er soms voldoende warmte om een tros te doen breken

Aramide: Deze vezel is de nieuwste en sterkste uitvinding op synthetisch gebied met sterkten tot 5 keer die van staaldraad. Zo heeft bijvoorbeeld een 5 duims tros (32mm diameter) een breeksterkte van 21.200 kg. Deze vezels worden meestal voor staand werk gebruikt; zoals in de tuigage van hoogspanningsmasten en in onderzeese kabels. Aramide is ongevoelig voor rotting en absorbeert geen water. Het is niet te splitsen. Ogen worden gemaakt door middel van

talurid-klemmen waarin het touwwerk wordt ingegoten met kunsthars. Het heeft een hoog smeltpunt (500 graden Celsius), is niet erg bestand tegen ultraviolet licht en drijft niet. Bovendien is het erg duur en niet voor sleeptrossen te gebruiken

Polyester: Deze vezels hebben goede mechanische eigenschappen gecombineerd met grote elasticiteit waardoor het een dankbaar gebruik vindt aan boord van zeiljachten. Polyester touwwerksoorten zijn zeer slijtvast en bestand tegen atmosferische storingen, maar drijven niet.

Polyethyleen: Dit is een touwwerksoort dat men beter niet aan boord moet gebruiken. Het is goedkoop, maar niet erg sterk. Vanwege de gladheid is het moeilijk te knopen en in het geheel genomen zeer slecht hanteerbaar. Als voordeel kan genoemd worden dat het klimaat er geen invloed op heeft. Voor waterski-lijnen of als reddingslijn (buitenboord van reddingsboten en vlotten) zeer goed te gebruiken.

Hier volgen nog enige vezelnamen waar soms ook touw van gedraaid wordt: perlon, lilion, enkalon, orlon, dacron, tergal, terital, trevira, diolen, wistel, kevlar, arenka, p.v.c, rhovil, saran, polyvynil, vinylon en vinyon.

Wist je dat...

...je het maar liefst *twee* keer grandioos mis hebt als je uit winstbejag je trossen zonder ingesplitste ogen aan boord laat komen en denkt dat je bemanning die ogensplitsen er wel voor je inlegt? **A)** Ogenloze trossen zijn duurder dan trossen met oog **en B)** de meeste matrozen kunnen nog steeds niet splitsen.....

Den Zouten Zeylknoop

*Voor den liefhebber
van echten zouten drop*

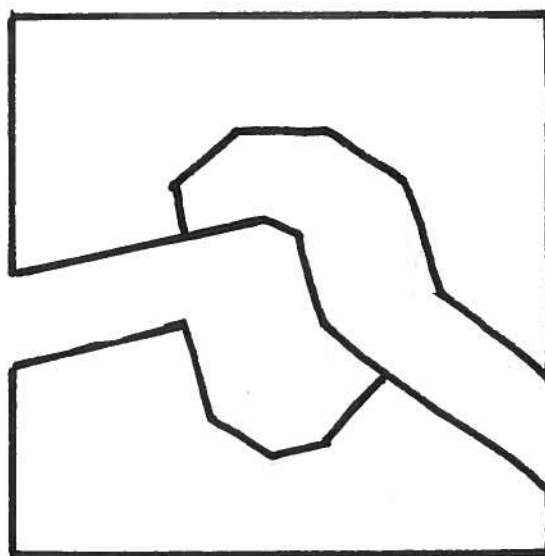
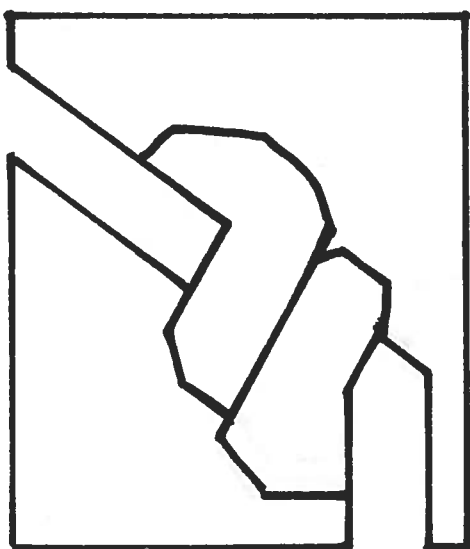
*Den Zouten Zeylknoop is een
goed-zoute dropspecialiteit,
geïmporteerd uit Denemarken
door Rob's Drop.*

*Er is een selectie van zes
verschillende zeilknopen t.w.
trompetsteek, topsteek,
platte knoop, dubbele paalsteek,
twee zoeteliefjes en
dubbele topsteek.*

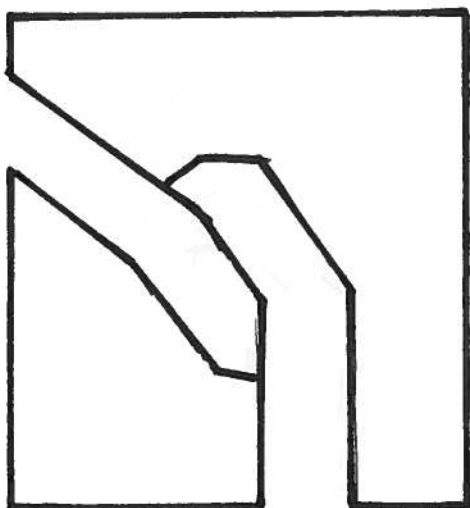
Gewicht Net weight: 150 g

Danish Design

In de brouwerij Sct. Clemens aan Bispeteroven in Århus (Denemarken) hangen er een paar merkwaardige gravures aan de muur. Als je denkt dat kunstenaars van het begrip "knoop" niets anders kunnen maken dan wat ruimtelijk gekronkel, moet je nou effe opletten. Hier zijn duidelijk de grenzen verlegd, want met één lijntje zijn een aantal verschillende "geknoopte?" objecten gemaakt. Je moet aardig wat bier op hebben om een knoop zo anders te maken.....

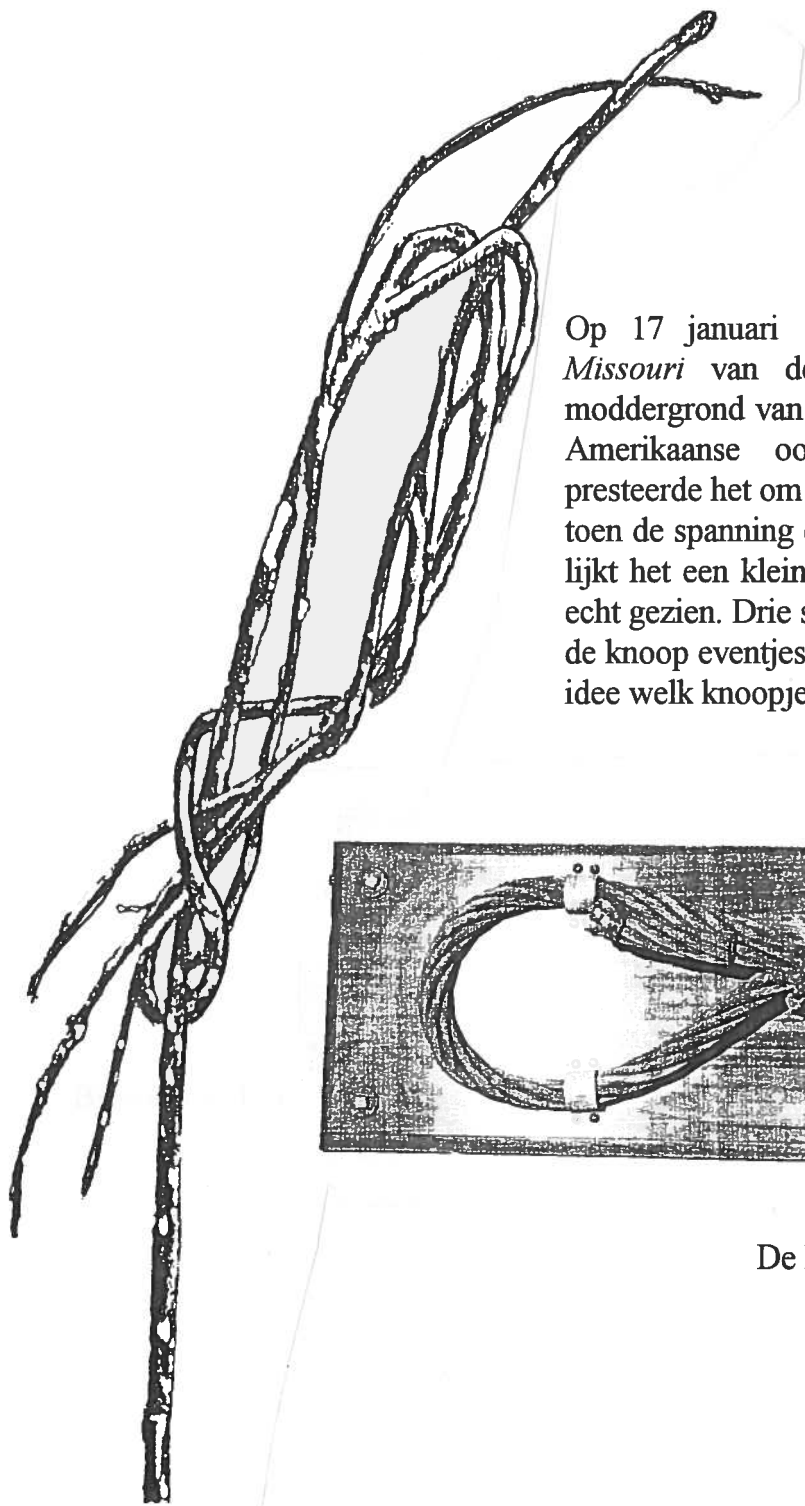

Ⓟ
12'96

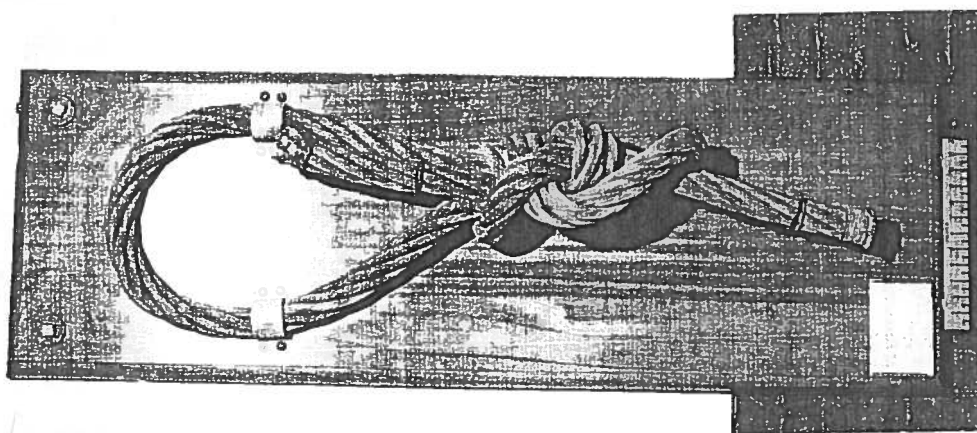

Een Paar Vage Knoopjes

Wat is er hollands er dan de dijken? Vaak worden die dijken gestort op matten gemaakt van ineengevlochten wilgentenen. De wilgentenen worden door griendwerkers gekapt en opgebonden alvorens naar de mattenvlechterij gestuurd te worden. Dat opbinden gebeurt met een speciaal knoopje dat heel veel van een Timmersteek wegheeft. In de illustratie hieronder is aangegeven hoe zo'n bindteen met lus gevormd wordt. Wil je meer weten over het werken met riet, biez, griendhout en dergelijke kan ik je het boek *Een ambacht met Riet* van Frederik Weijss aanraden [1993, ISBN 90-6248-627].

Op 17 januari 1950 liep het reusachtige slagschip *Missouri* van de Amerikaanse marine vast in de moddergrond van Old Point Comfort in Virginia aan de Amerikaanse oostkust. Een van de sleeptrossen presteerde het om zich in onderstaande knoop te wurmen toen de spanning even van de tros afging. Op het plaatje lijkt het een klein knoopje, maar ik heb het ding in het echt gezien. Drie sterke kerels zouden moeite hebben om de knoop eventjes te verplaatsen. Maar euh, iemand enig idee welk knoopje dit zou kunnen zijn??

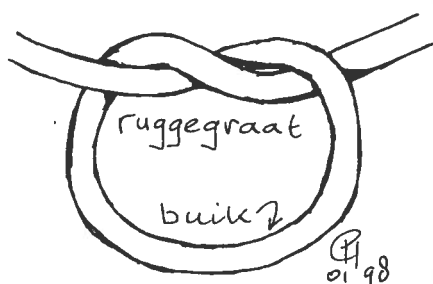

De Missouri Sleptrossen Knoop

Over Het Maken Van 4-strengs Turkse Knopen (Volgens de Masurel Methode)

We laten zien dat twee manieren voor het splijten van de ruggegraat van Meervoudige Overhandse Knopen tot twee eenvoudige knooppmethoden voor het maken van alle enkelstrengige Turkse Knopen (TK) van vier parten leidt. Alvorens over te gaan naar het binden van TK introduceren we enige benodigde terminologie.

Aan een (Enkele) Overhandse Knoop zijn bepaalde delen te onderscheiden, namelijk een ruggegraat en een buik (zie figuur 1). De ruggegraat bestaat uit een stukje 2-strengs spiraal. De buik wordt gevormd door het verbindende segment.

De graad van een Meervoudige Overhandse Knoop wordt gedefinieerd als het aantal malen plus één dat de tamp tussen de buik en de ruggegraat van een Enkele Overhandse Knoop moet worden gevoerd om de Meervoudige Overhandse Knoop te verkrijgen. De Dubbele Overhandse Knoop heeft dus graad 2. In het volgende zal de letter n voor de graad gereserveerd zijn. We spreken dan van een n -voudige Overhandse Knoop.

Figuur 1

Het splijten van de ruggegraat van een (Meervoudige) Overhandse Knoop is het op een zodanige manier voeren van een derde streng door de ruggegraat dat de twee strengen, die de spiraal vormen, van elkaar gescheiden worden. Figuur 2 toont een willekeurige methode waarop dit voor een 4-voudige Overhandse Knoop gedaan kan worden.

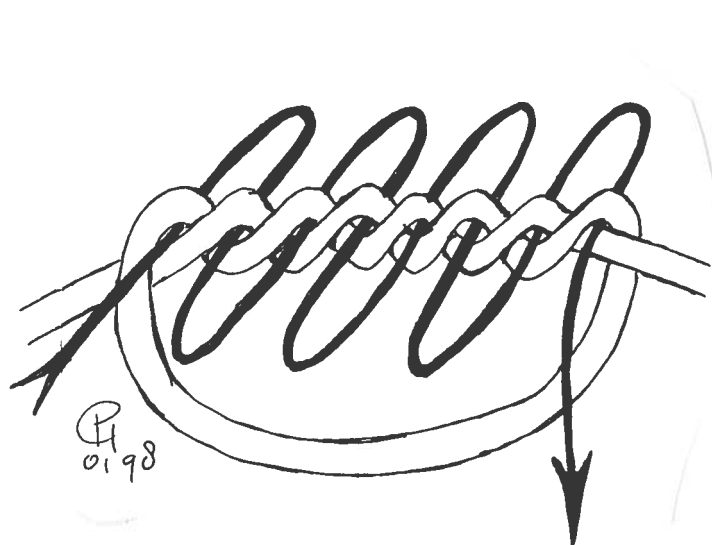

Fig. 2

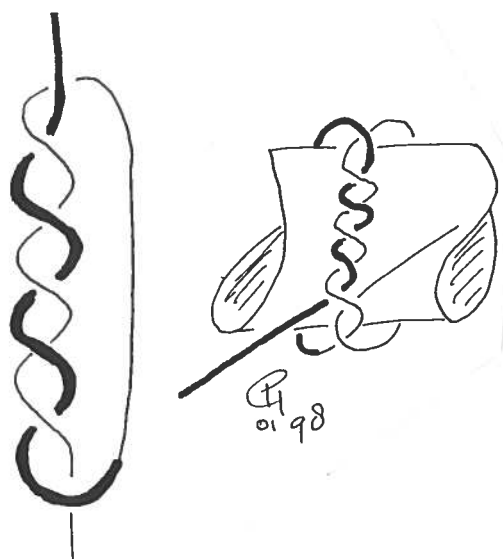

Fig. 3

Het zal duidelijk zijn dat de ruggegraat van een n -voudige Overhandse Knoop $2n$ openingen heeft, d.w.z. precies dubbel zoveel openingen als de graad van de oorspronkelijke knoop. Daar dit altijd een even getal is, kunnen we bij het splijten van de ruggegraat altijd een volgorde vinden waarin de derde streng weer op zijn oorspronkelijke startplaats ten opzichte van de ruggegraat terecht komt.

Meervoudige Overhandse Knopen kunnen als TK gezien worden door ze rond een ra te leggen. Een n -voudige Overhandse Knoop geeft aanleiding tot een TK van 2 parten en $(2n+1)$ bochten. Dit is voor een 3-voudige Overhandse Knoop in figuur 3 geïllustreerd.

Voor het maken van een willekeurige TK van p parten zegt men p passages te moeten maken. We zien dus dat al onze Meervoudige Overhandse Knopen als TK gemaakt kunnen worden door tweemaal een passage, een rondgang, rond de ra te maken.

We zijn nu in de gelegenheid de Masurel knooppmethode voor het maken van TK van 4 parten te introduceren. Dit bestaat uit de volgende drie stappen:

1. Maak in de hand een n -voudige Overhandse Knoop.
2. Splijt de ruggegraat tijdens de derde passage.
3. Kompleteer het weefsel in de vierde passage.

Alleen in stap 2 zijn er enige probleempjes. Het is welgenoegzaam bekend dat het verder ontwikkelen van TK op niet meer dan *twee* manieren gestart kan worden:

1. Of de tamp gaat *boven* langs de staande part verder,
2. Of de tamp gaat *onder* langs de staande part verder.

Deze beide expansies moeten noodzakelijkerwijs getoond worden tijdens het splijten van de ruggegraat van de Meervoudige Overhandse Knoop nog vóórdat de derde passage een aanvang neemt. Het is duidelijk dat de splijtvolgorde enkel *ofwel* als

(op, neer, op, neer, ..., op, neer)

of als

(neer, op, neer, op, ..., neer, op)

in een vlak loodrecht op de ra en door de ruggegraat gekozen kan worden.

Deze overwegingen leiden tot het ontstaan van *twee* verschillende klassen van STK van 4 parten. Dat ze nu ook daadwerkelijk *alle mogelijke enkelstrengige* TK van 4 parten opleveren wordt duidelijk zodra we zien welke klassen we kunnen hebben. Met behulp van de wet van de grootste gemene deler [Ashley #1311] zien we dat we voor enkelstrengs TK van 4 parten alleen de volgende aantallen bochten kunnen hebben:

1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, ...

Daar we ons alleen met *Smalle* TK bezighouden, waar het aantal parten kleiner is dan het aantal bochten, zijn 4-strengers met 1 en/of 3 bochten feitelijk niet van belang, maar onze knooppmethode blijkt ook de laatste mogelijkheid in zich te hebben.

In het algemeen geldt dat een *Smalle* TK van p parten uit een serie schakeling van een of meer "vierkante" ($p \cdot p$) blokken weefsel met een eventueel "restblok" bestaat. Dat wil zeggen dat, als bovenstaand rijtje getallen alle klassen der mogelijke enkelstrengige STK van 4 parten op moet leveren, dan moeten dit noodzakelijkerwijs de klassen met respectievelijke bochten aantallen:

$$5, 9, 13, 17, 21, 25, 29, 33, \dots, (4n+1), \dots$$

en

$$3, 7, 11, 15, 19, 23, 27, 31, \dots, (4n-1), \dots$$

zijn. We zullen zien dat dit inderdaad het geval is.

In het volgende gebruiken we 2-voudige Linkshandige Overhandse Knopen om het principe duidelijk te maken. Deze keuze van oriëntering heeft enkel invloed op de oriëntering van de resulterende weefsels. De projekties van de weefsels op de ra, de zogenaamde *stringruns*, worden niet beïnvloedt door een Overhandse Knoop van graad 2 te kiezen. De twee expansie methoden kunnen namelijk ook aan de hand van een Enkele Overhandse Knoop getoond worden, maar in dat geval is er te weinig ruggegraat om het splijtproces duidelijk te tonen, terwijl een 3-voudige Overhandse Knoop de zaken graphisch onnodig bemoeilijkt.

In figuur 4 is de type I-expansie getoond voor een 2-voudige Linkshandige Overhandse Knoop. Het splijten van de ruggegraat geschiedt in de volgorde (op, neer, op, neer, ..., op, neer) tijdens de derde passage. In de vierde passage wordt het weefsel gekompleteerd. De TK klasse van 4 parten die hierbij ontstaat wordt bepaald door de graad van de oorspronkelijke Meervoudige Overhandse Knoop. Als die n is dan resulteert deze expansie in TK van 4 parten en $(4n-1)$ bochten.

In figuur 5 is de type II-expansie getoond voor een 2-voudige Linkshandige Overhandse Knoop. Het splijten van de ruggegraat geschiedt in de volgorde (neer, op, neer, op, ..., neer, op) tijdens de derde passage. In de vierde passage wordt het weefsel gekompleteerd. De TK klasse van 4 parten die hierbij ontstaat wordt bepaald door de graad van de oorspronkelijke Meervoudige Overhandse Knoop. Als die n is dan resulteert deze expansie in TK van 4 parten en $(4n+1)$ bochten.

Het is duidelijk dat de Masurel Methode alle enkelstrengige TK van 4 parten genereert, namelijk de klassen met $(4n-1)$ en $(4n+1)$ bochten. Door een verdere expansie uit te voeren kun je nu aantonen dat voor alle enkelstrengige TK van 6 parten er ook slechts twee starts bestaan. Dat wordt echter een onderwerp voor een volgend artikel.

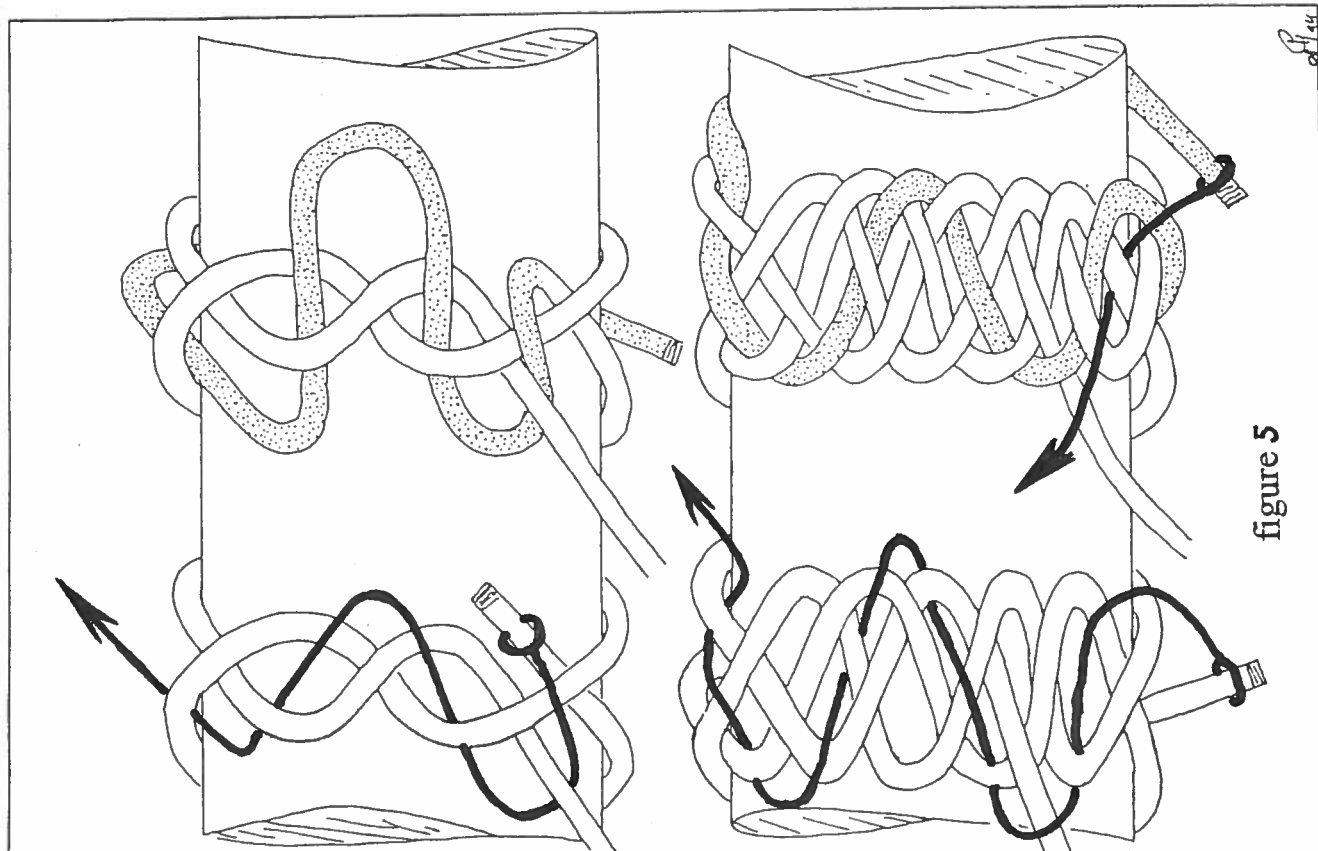

figure 5

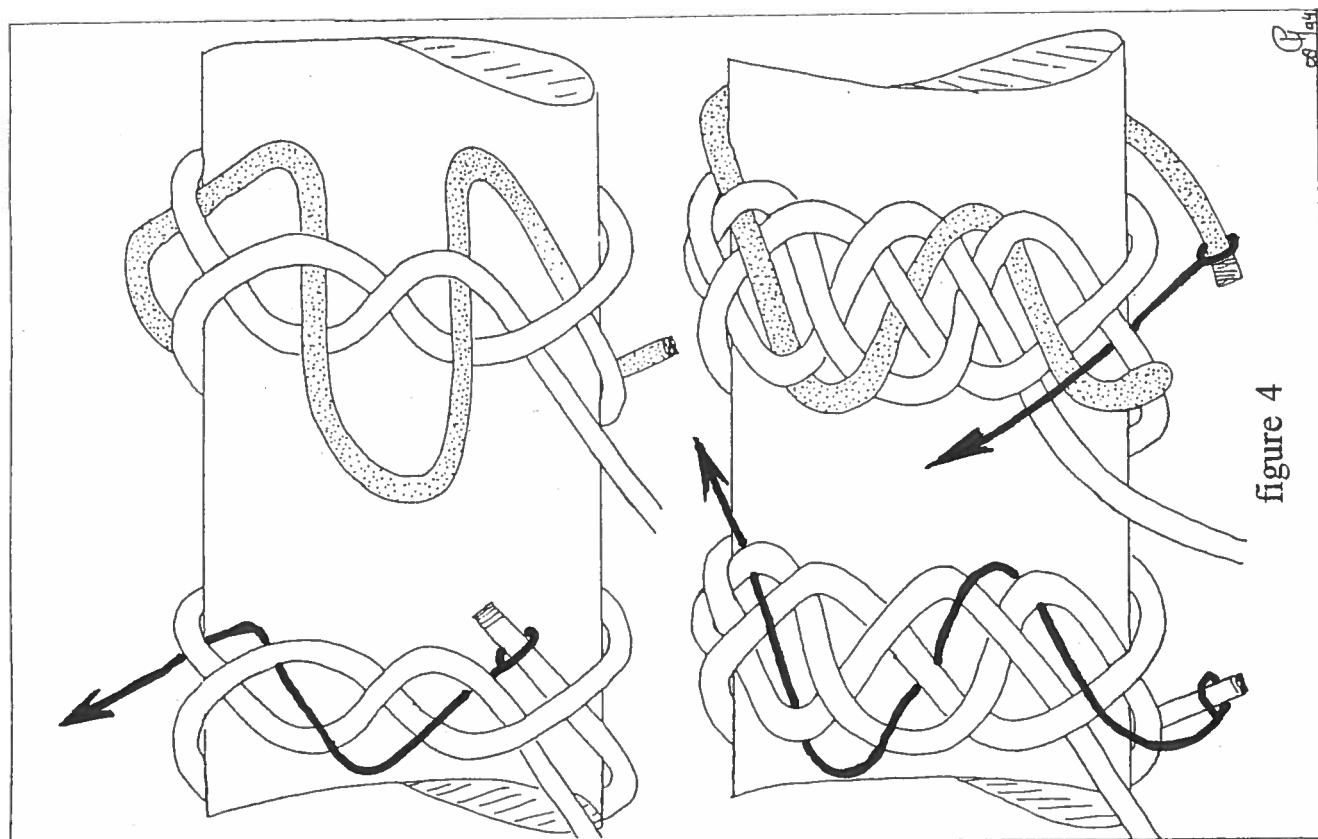

figure 4

Hoogeveen 11-01-'98

Beste Pieter,

Allereerst een zinvol knoopjaar toegewenst. Naar aanleiding van ons telefoongesprek een korte toelichting op het onderwerp "het bewaren van *Het Knoopeknauwertje*". Ik ben op meerdere technische tijdschriften geabonneerd. Hier ligt voor mij een probleem: bewaar je alle jaargangen van de tijdschriften of bewaar je alleen de artikelen waar je belangstelling naar uitgaat? Het eerste bezorgt je een stapel papier en het tweede noodzaakt je tot een archiefsysteem. Mijn voorkeur gaat uit naar het tweede, omdat ik die 40 tot 60% ballast (reclame en voor mij niet ter zake doende artikelen) niet wil bewaren maar alleen het noodzakelijkste. Dit "probleem" kun je ook loslaten op *Het Knoopeknauwertje*. Vandaar dan ook mijn vraag; en in deze wil ik ook graag de mening van andere lezers (en uiteraard, zo niet voornamelijk, ook die van de redacteur) betrekken. Is het mogelijk, dat:

- het blad per jaargang doorgenummerd wordt?
- er redactioneel gezien een duidelijke scheiding wordt gemaakt tussen de verschillende artikelen, ik bedoel: kan een behandeling van bijv. de Turkse Knoop zodanig afgesloten worden dat er aansluitend geen behandeling van bijv. de Mastworp op volgt.

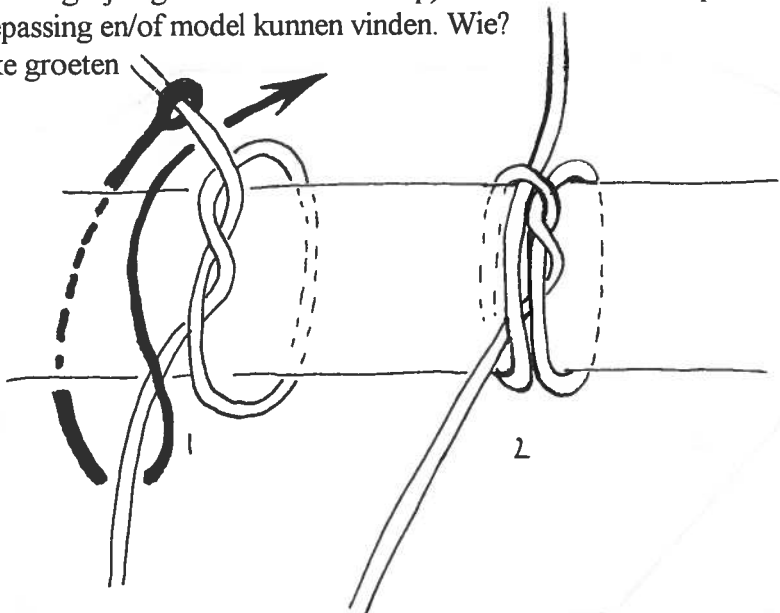
Waarom? Op deze manier ontstaan voor de lezer mogelijkheden voor archivering;

- alles bewaren en eventueel terug kunnen zoeken middels de jaarlijkse inhoudsopgave,
- de "ballast" afvoeren en alleen de voor hem of haar interessante artikelen in zijn of haar verzamelmap bewaren al of niet per categorie. Dit laatste vraagt ook een zekere ruimte voor perforatie.

Het laatste woord is tevens de inleiding voor de volgende vraag en belangrijk voor het uiterlijk *Het Knoopeknauwertje*. Hoe bewaar je in het eerste geval de blaadjes? Opgestapeld en los in de hoek van de bibliotheek? Verzameld in een ordner, opengeslagen met een perforatie aan de bovenkant van de bladzijden of gesloten met een perforatie in de rug? Is dan de uitgave-vorm (dubbelgeslagen A4) dan nog wel zo handig en is een enkel A4 dan niet handiger? Let wel!! Allemaal vragen die consequenties hebben voor de wijze van redactie, voor de prijs van het blad, de aanlevering van de copy e.d. Ik ben benieuwd naar de reacties.

Een ander onderwerp, lezend in een voor deze streek bekend dagblad werd ik geconfronteerd met de volgende illustratie. Dit vrolijkte een artikel op dat niet eens ging over knopen. Toch trok het mijn aandacht en ik weet niet of de schrijver en/of tekenaar gewerkt heeft naar een voorbeeld of dit zomaar een creatie is uit de fantasie. Het is een Mastworpachtige combinatie die begint met een Halve Steek en eindigt met een Muilslag over het losse eind van de Halve Steek heen (of zo men wil het eind van een landvast). Na wat gefrunk en gesjor lijkt de combinatie, als begin voor een sjorring betrouwbaar en voor een knoop (in vergelijking met de Platte Knoop) minder. Ik hou het op de eerste doelstelling. In Ashley heb ik geen toepassing en/of model kunnen vinden. Wie?

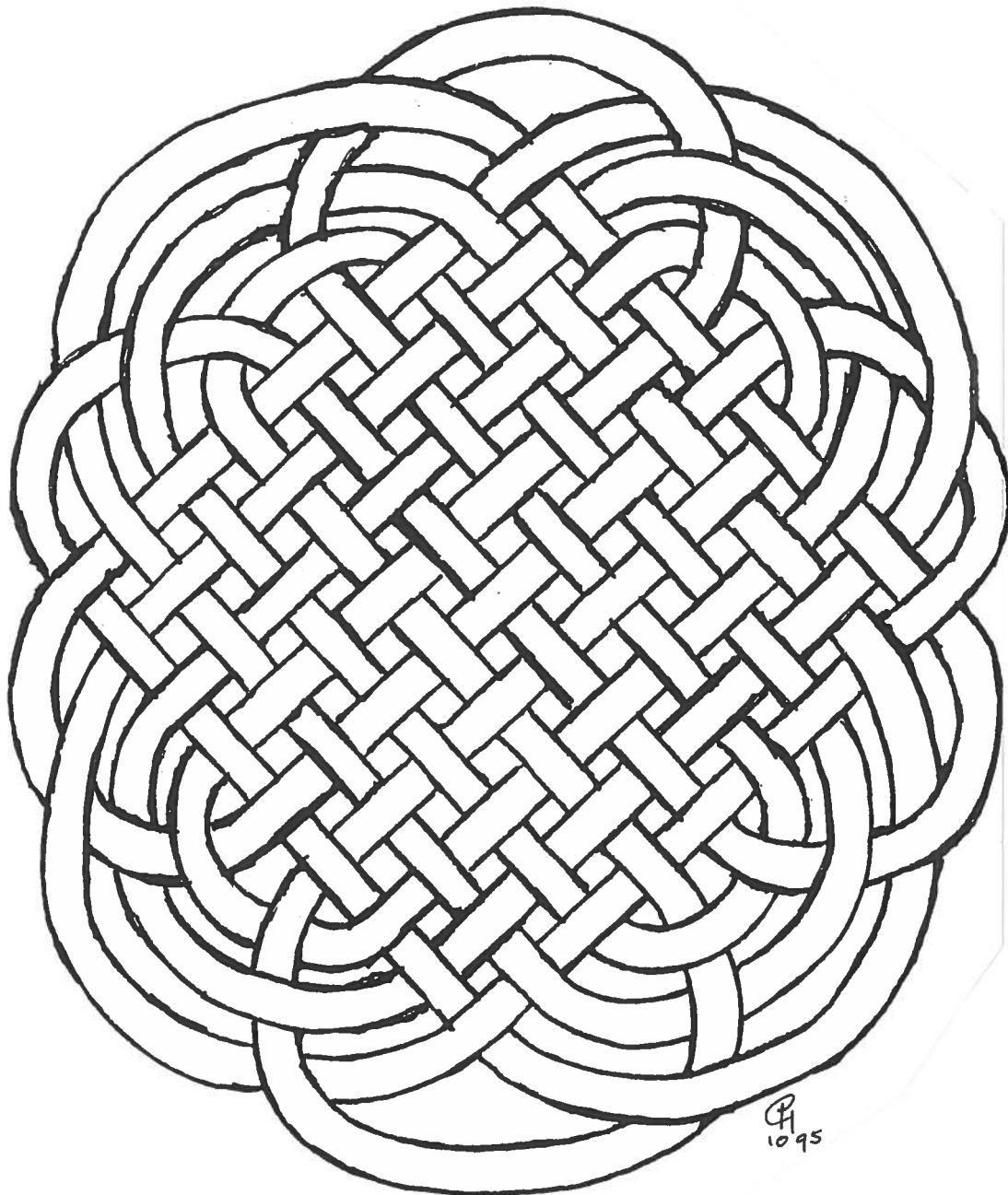
Hartelijke groeten

Kees Methorst

Een Matje Uit Zittau

Afbeelding 112 van het boek *Zur sakralen und profanen Anwendung des Knotenmotivs als magisches Mittel, Symbol oder Dekor* van Ulrike Zischka (Reihe Kulturwissenschaften, band 7, Tuduv Verlag, Munchen, 1977, ISBN 3-880073-038-5) wordt onderstaand matje getoond. Het komt voor op een *Neujahrsbrief* uit Zittau voor het jaar 1820 [*Jahrbuch f. hist. Volkskunde*, II, Vom Wesen der Volkskunst, taf.10/abb.3]. Dit is een voorbeeld van een eindfase in de evolutie van zogenaamde vriendschapskaarten, die aan het eind 18e eeuw, begin 19de eeuw verzonden werden in Duitsland en Denemarken. Ze vertoonden vaak ingewikkelde, soms geknoopte, structuren en labyrinten.

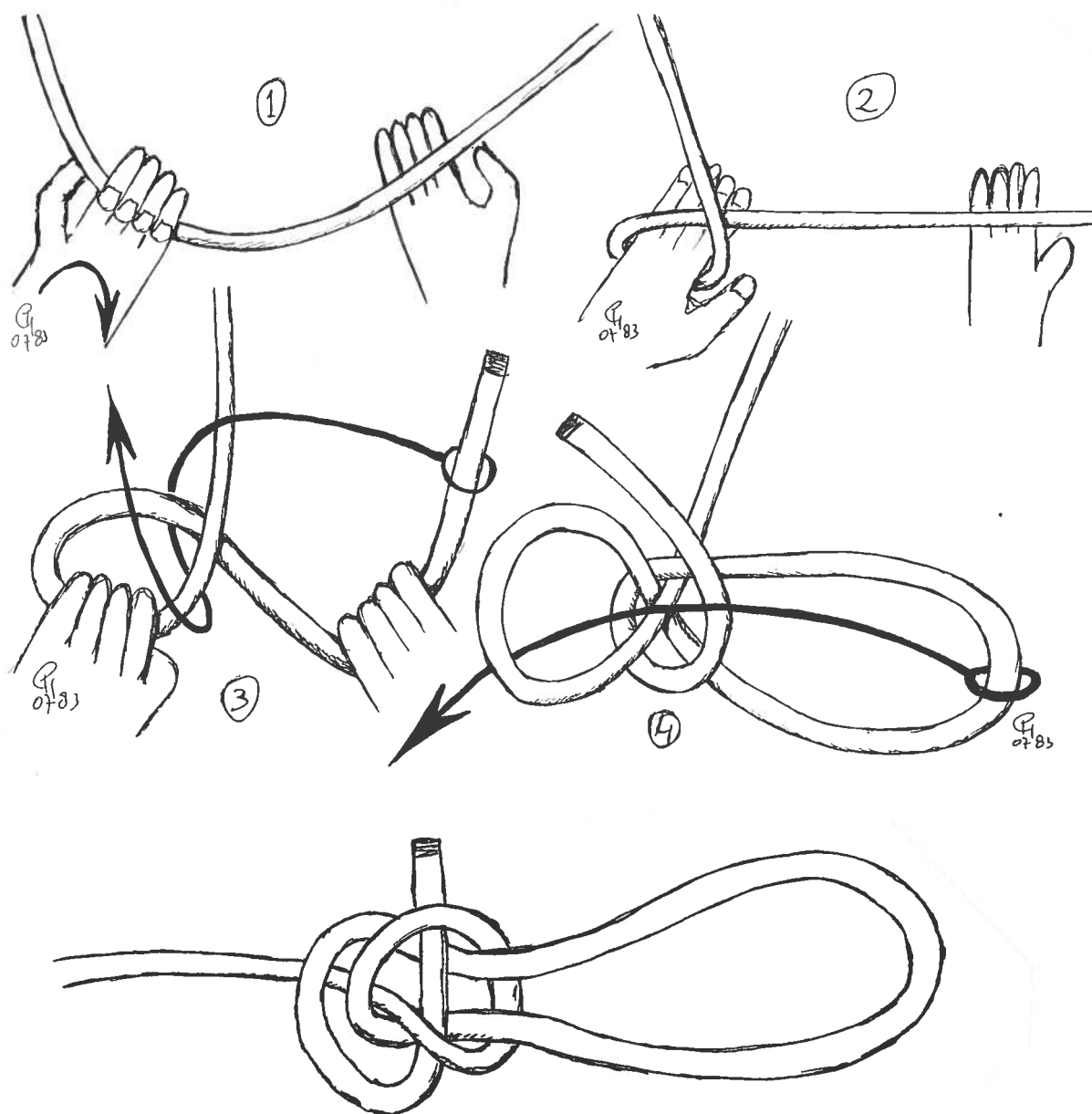

Drie Snelle Oogsteken

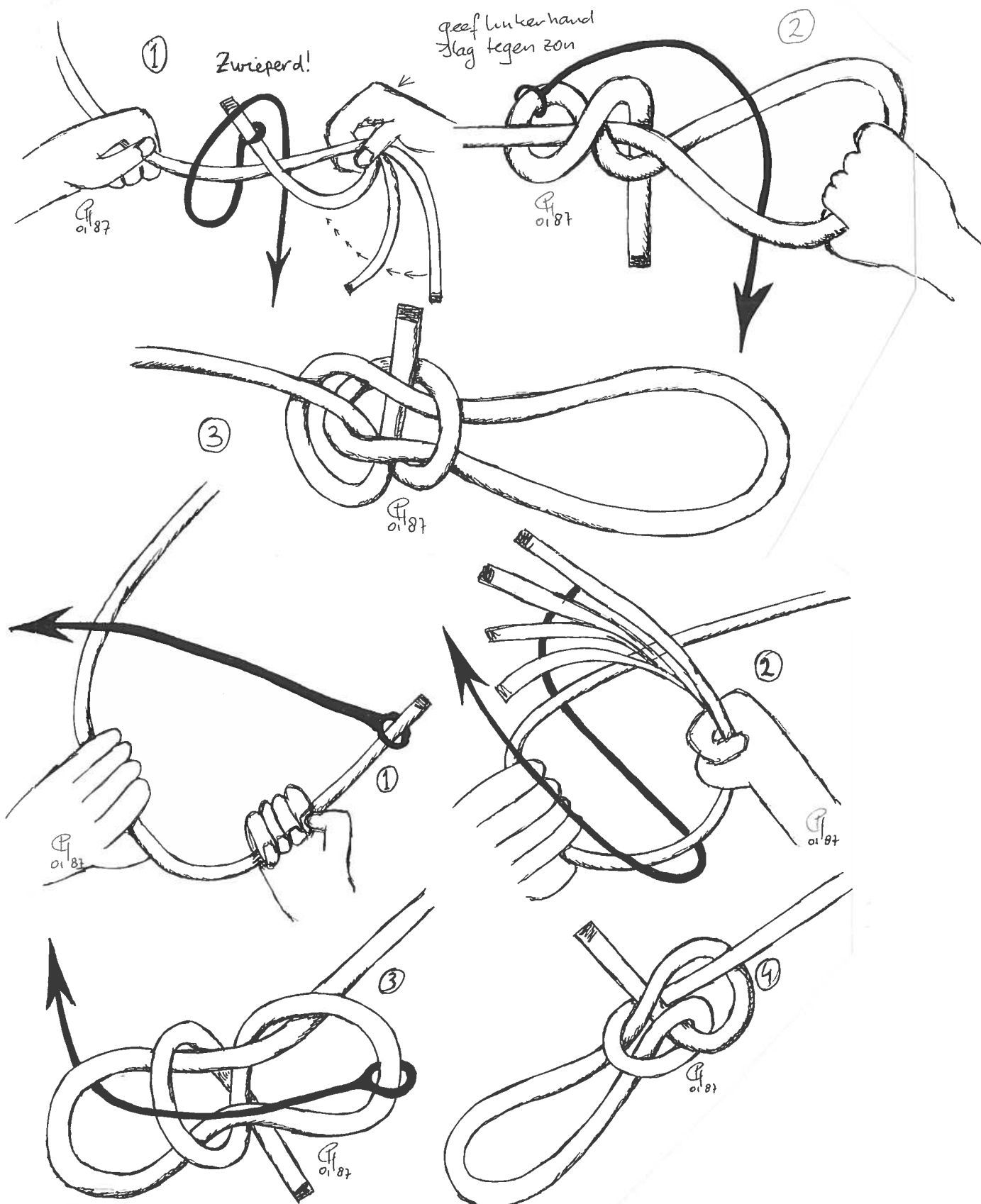
(die zaten op een rij)

Als je maar vaak genoeg een bepaalde soort handeling moet verrichten, zoals het binden van eenzelfde soort knoop, dan ga je automatisch die handelingen effectiveren. Hier worden drie methoden getoond om snel en elegant een oogsteek te maken.

De eerste is me getoond door Forøyingar Ove Joensen, de bootsman van het Deense zeilend schoolschip *Danmark*. Hij noemde het, vrij vertaald, een Amerikaanse Paalsteek, omdat ie hem op st.Barthelomé, in de West-indies geleerd had.

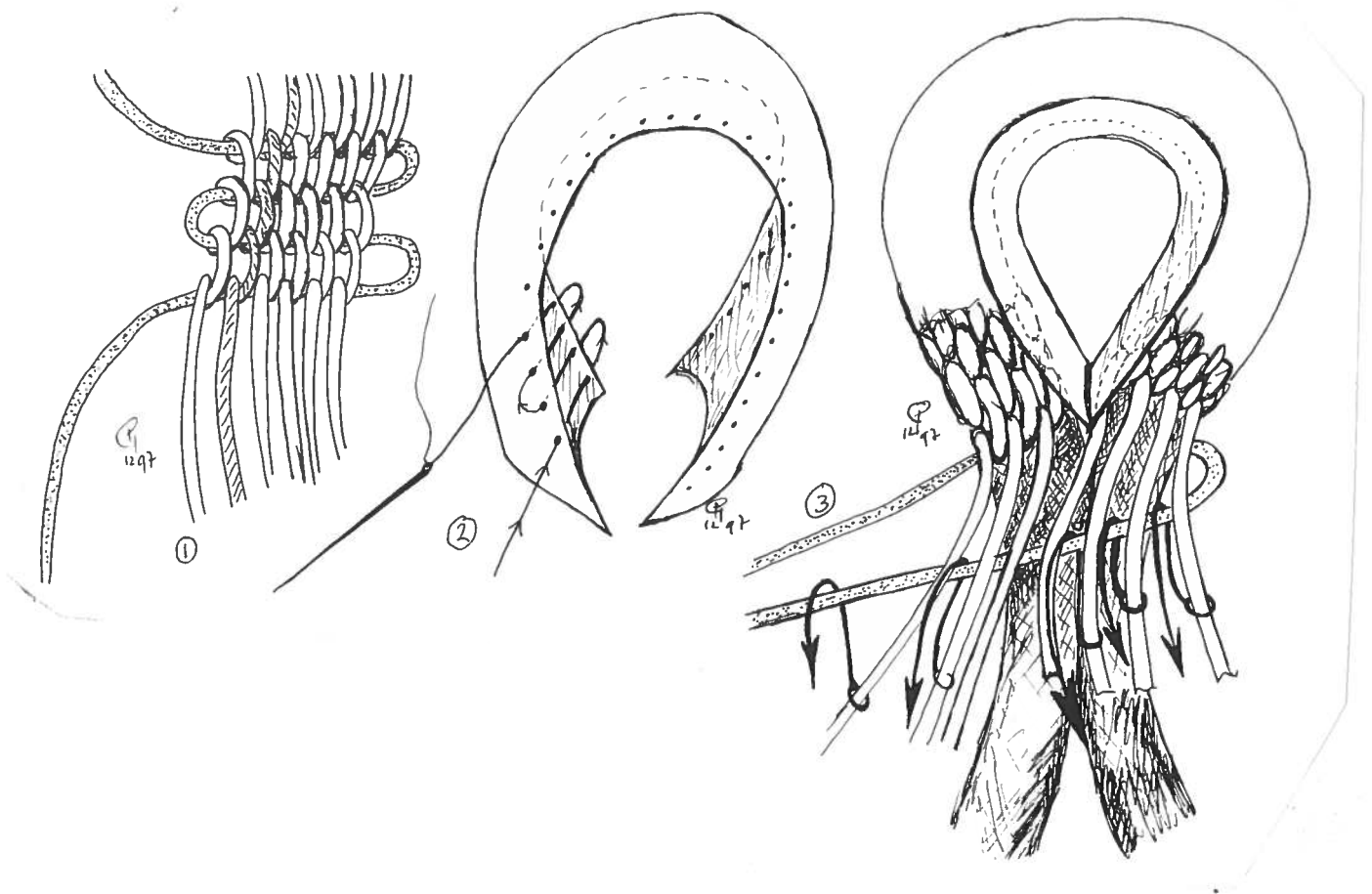
De volgende twee methoden zijn ooit eens ontstaan naar aanleiding van een discussie over wat nou eigenlijk een *Tugboat Bowline* zou kunnen zijn. Er zijn vele varianten op dit thema te vinden. Zoek ze allemaal maar eens, offuh probeer eerst maar eens het verschil tussen de knopen en hun respectievelijke bind methoden te vinden

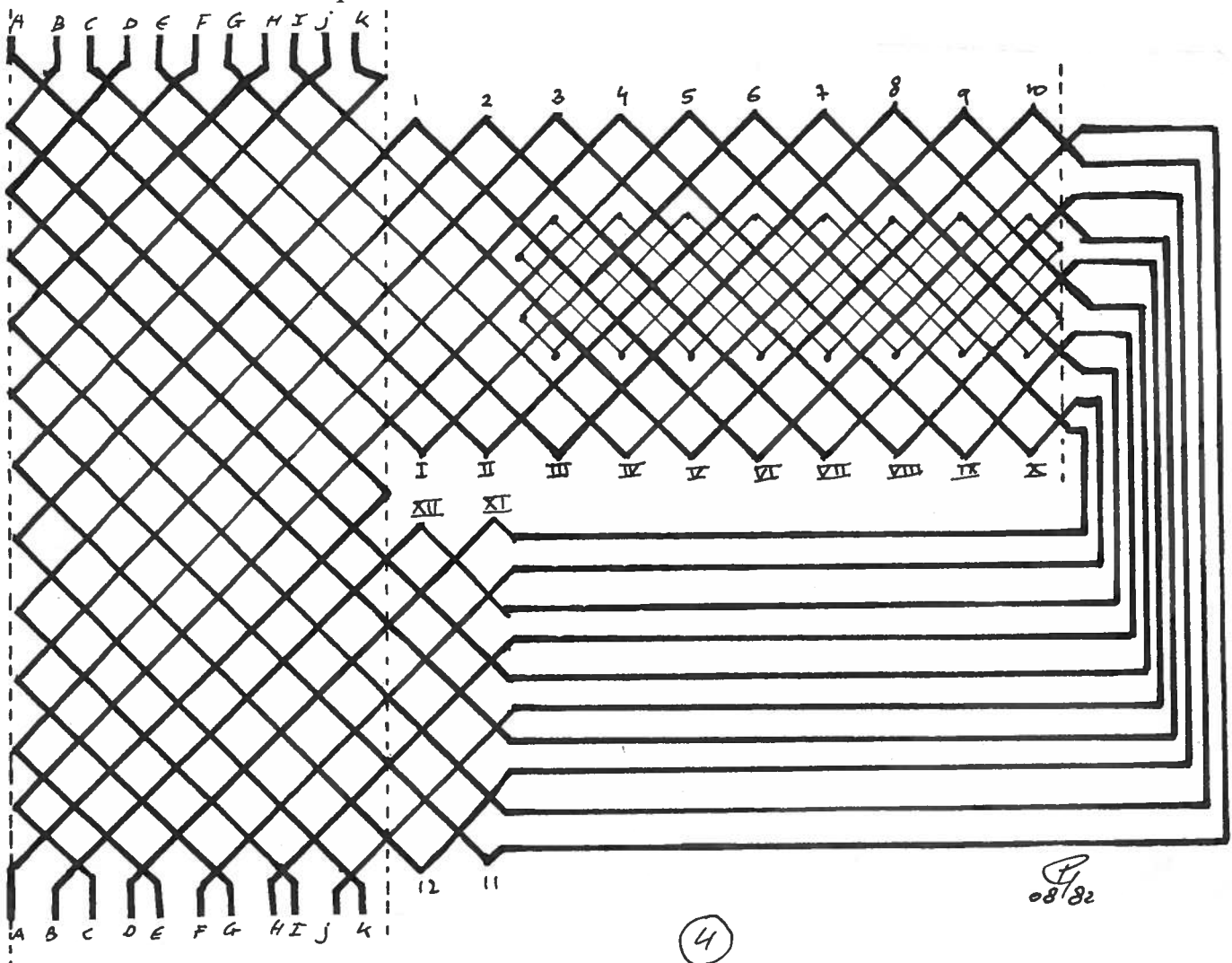
Methodes Voor Het Bekleden Van Scheepskisthandvatogen

Als je wel eens een oog hebt proberen te bekleden dan weet je precies waar de schoenen knellen. Aan de buitenkant van het oog heb je meer materiaal nodig dan aan de binnenkant van het oog. Zet je er een kousje in dan worden de problemen alleen maar groter; hoe krijg je de twee strengen aan de keel van het oog dicht genoeg samen getrokken? Vorig jaar was ik, niet geheel toevallig, in het *Footrope Knots Museum* te Ipswich in Engeland om een doos tentoonstellingsknopen terug te bezorgen toen mijn glazen oog op een merkwaardige manier van ogen maken viel.....

Aan een handvat van een oude scheepskist zag ik hoe het oog bekleedt was. De truck was feitelijk heel simpel. Je maakt een stukje matting (Fig.1) en naait dat rond het oog (Fig.2). Je zet je kousje erin en gaat verder met de matting dat dan als een simpel bindsel werkt (Fig.3).

Als je goed kijkt zie je dat je feitelijk hetzelfde met een vlechtwerkje afkunt. Je moet iets hebben wat je kunt dichten om een cylinder te bedekken en een manchete om de twee strengen, die het oog uitkomen, samen te trekken. In Fig.4 is er een rasterdiagram voor gegeven. Het is een regulier raster waar een stukje aan vast gezet is. Er wordt tevens een stukje interweefsel gegeven om de buitenste rand meer te vullen. Het is misschien beter om het interweefsel tot in het manchete door te laten lopen.

Als je nu bocht 1 met I, 2 met II, 3 met III, ... en ten slotte 12 met XII samenneemt krijg je een pijp dat je oog bekleedt. Je kunt natuurlijk proberen om het naaiwerk achterwege te laten door een pijpje op het reguliere raster te zetten. Je zult ook ontdekken dat het nogal erg moeilijk zal zijn om dergelijke knopen goed gespannen te krijgen. Mocht je manchete te kort zijn, dan kun je er een blok van 24 strengen en 12 bochten links bij plakken. Je knoop blijft enkelstrengig. Mocht het pijpje te kort zijn, dan kun je er een aantal blokken van 10 parten en 10 bochten tussen plakken zonder dat je raster zijn enkelstrengigheid verliest.

PS: Ik heb helemaal geen glazen oog!

PPS: Nee, dat ligt nou ergens op een vloer in Engeland.....

Agenda

In Rotterdam is op elke laatste zaterdag van de maand de maandelijkse knopenleggers bijeenkomst. Die vindt plaats in *De Hoop*. Dat is een tjalk die pal naast *Prins Hendrik*, het Maritieme Museum aan de Leuvehave, op de kade staat. Je kunt er tussen 11.00 en 16.00 uur over knopen komen kletsen. Op **Zaterdag 26 september** vertelt Ria Luiten over Japanse vlechttechnieken.

Op **Zondag 15 maart** is er tussen 10.00 en 16.00 in de vuurtoren van Blankenberge de halfjaarlijkse bijeenkomst der Vlaamse knopenleggers. Uiteraard is iedere knopenlegger van harte welkom. Informatie is te verkrijgen bij Marc Lauwereijns in Blankenberge (na 20.00) of Philippe Casteleijn in Mechelen ().

Wist je dat....

... boeren in Zweden touw van houtkrullen gemaakt hebben? Dunne lange houtkrullen lijken heel erg veel op rietstengels. Daar hebben ze in Egypte al vele jaren lang papyrus touw mee gemaakt.

**DE VOLGENDE KNOOPEKNAUWER KOMT IN JUNI.
TOT DAN!**

